

**לאומי | דין וחשבון של הדירקטוריון
והנהלה
31.03.2022**

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
תמצית דוח כספי ליום 31 במרס 2022
תוכן העניינים

עמוד

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

5	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
8	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

9	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
12	שינויים עיקריים בתקופה החולפת
15	שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים
17	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
26	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
38	מגזרי פעילות - גישת הנהלה
41	מגזרי פעילות פיקוחיים
45	חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

47	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
47	סיכוני אשראי
75	סיכוני שוק
80	סיכון נזילות
82	סיכונים תפעוליים
83	סיכון סביבתי
84	סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

85	מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים
88	בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי
89	דירקטוריון

90

Certification הצהרה

דוחות כספיים

92	דוח סקירת רואי החשבון המבקרים המשותפים
93	דוח רווח והפסד מאוחד
94	דוח מאוחד על הרווח הכולל
95	מאזן מאוחד
96	דוח על השינויים בהון מאוחד
100	דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
103	פירוט הביאורים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים**א. ממשל תאגידי**

220	שינויים בדירקטוריון
220	המבקרת הפנימית

ב. פרטים נוספים

220	השליטה בבנק
220	מינויים ופרישות
221	מבנה ארגוני
221	הסכמים מהותיים
222	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
224	דירוג אשראי

ג. נספחים

225	שיעורי הכנסה והוצאה
229	מילון מונחים
240	אינדקס

דין וחשבון של הדיסקטוריון וההנהלה

דוח הדיסקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. הכללים שישמשו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2021. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוח השנתי של 2021](#).

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	2022 ^(ט)	2021	2021
15.0	14.2	15.6	15.0	14.2
1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
2.70	2.69	2.35	2.70	2.69
46.8	49.4	46.6	46.8	49.4
1.76	1.70	1.77	1.76	1.70
0.60	0.63	0.57	0.60	0.63
35.4	35.9	23.1	35.4	35.9
1.95	1.90	1.96	1.95	1.90
0.83	0.84	0.72	0.83	0.84
0.39	0.42	0.33	0.39	0.42

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	2022	2021	2021
11.50	11.73	10.78	11.50	11.73
14.21	14.73	13.54	14.21	14.73
6.06	6.60	5.91	6.06	6.60
124	130	120	124	130
131		127	131	
6.3	6.9	6.3	6.3	6.9

להלן מדדי איכות אשראי עיקריים (ב-%)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	2022 ^(ט)	2021	2021
(0.25)	(0.28)	(0.04)	(0.25)	(0.28)
1.30	1.66	1.36	1.30	1.66
1.02	1.28	0.78	1.02	1.28
(0.03)	(0.16)	-(יב)	(0.03)	(0.16)

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

- (א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
- (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
- (ג) על בסיס שנתי.
- (ד) החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון דרישות הגילוי של הפיקוח על הבנקים בנושא הצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת עדכון זה עודכנה שיטת ההצגה של שיעור התשואה להון הרבעוני ושל שיעורי ההכנסה והוצאה על בסיס שנתי לשיטה המקובלת בבנקים בארה"ב. בהתאם לכך, תרגם הבנק את היחסים הרבעוניים למונחים שנתיים תוך הכפלה בארבע, חלף העלאה בחזקה לפי שיטת ההצגה הקודמת. בהתאם להוראות החוזר, הבנק סיווג מחדש את מספרי ההשוואה של שיעור התשואה להון ושיעורי ההכנסה והוצאה המתייחסים לתקופות רבעוניות קודמות המוצגים בדוח זה באופן עקבי לשיטת ההצגה החדשה. התשואה להון כפי שפורסמה בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2021 הינה 15.0%. השפעת שינוי שיטת ההצגה על שיעורי ההכנסה והוצאה אינה מהותית. בנוסף, סווג הבנק מחדש מדדי ביצוע נוספים המחושבים על בסיס שנתי, על מנת ליישם שיטת הצגה עקבית. כולל פעילות חוץ מאזנית.
- (ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים. למידע נוסף ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).
- (ז) למידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).
- (ח) למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימוד ההון, סעיף [ההון והלימוד ההון](#).
- (ט) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16 ב](#).
- (י) יחס מימון יציב נטו (NSFR) מחושב החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021. למידע נוסף ראה פרק [סיכון נזילות](#).
- (יא) למידע נוסף אודות עדכון המדיניות החשבונאית בנושא זיהוי וסיווג של חובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 1.1.1](#).
- (יב) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.
- (יג) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה את הוראות הדיווח לציבור בנושא הפסדי אשראי צפויים. למידע נוסף ראה [ביאור 1.1.1](#). במועד היישום לראשונה נרשמה ההשפעה המצטברת בנטו ממס לעודפים ללא תיקון מספרי השוואה.
- (יד) בהקשר זה יצוין כי להערכת הבנק, עסקת המיזוג עם Valley תשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.
- לפרטים נוספים, לרבות שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימוד ההון, ראה פרק [הון והלימוד ההון](#).

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
2021	2021	2022
במיליוני ש"ח		
6,028	1,340	1,609
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		
10,346	2,348	2,899
הכנסות ריבית, נטו		
812	212	40
הכנסות בגין הפסדי אשראי		
5,511	1,374	950
הכנסות שאינן מריבית		
3,506	868	930
מזה: עמלות		
7,428	1,839	1,794
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות		
4,242	1,078	1,005
מזה: משכורות והוצאות נלוות		
רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות הבנק (בשקלים חדשים):		
4.15	0.92	1.11
רווח נקי בסיסי ומדולל		

להלן נתונים עיקריים מהמאזן

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	
2021	2021	2022 ^(א)
במיליוני ש"ח		
656,454	565,934	669,431
סך כל הנכסים		
197,402	139,979	166,227
מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים		
86,927	87,685	98,791
ניירות ערך		
342,879	307,561	368,690
אשראי לציבור, נטו		
614,402	526,379	626,570
סך כל ההתחייבויות		
537,269	460,412	539,247
מזה: פיקדונות הציבור		
25,370	17,178	26,570
פיקדונות מבנקים		
15,428	13,108	21,459
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים		
41,610	39,118	42,433
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק		
נתונים נוספים:		
33.5	22.0	27.5
מחיר למניה (בשקלים חדשים)		
137.48	-	40.48
דיבידנד למניה (באגורות) ^(ב)		

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 16 ב](#).
 (ב) על פי מועד ההכרזה.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות את התממשותן של תחזיות אלה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי וודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק¹

רקע כללי - מגפת הקורונה

בראשית שנת 2022, החל הגל החמישי של התחלואה המתאפיין בהדבקה מהירה הגורמת לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו. הגל הגיע לשיאו בסוף חודש ינואר ומאז החלה מגמת דעיכה כאשר נכון למועד פרסום הדוח, בוטלו המגבלות על הפעילות במשק, כולל הסרת המסכות, למעט במספר מקומות סגורים. לפי הערכת בנק ישראל, מחודש אפריל 2022, מצבו של המשק הישראלי איתן, והוא מחק כמעט לחלוטין את השפעות המגיפה.

סמוך למועד פרסום הדוח, למעלה מ-4.1 מיליון אנשים נדבקו בישראל ויותר מ-10,800 אנשים נפטרו. בחודש דצמבר 2020 הוחל בחיסון האוכלוסייה בישראל כנגד הנגיף וכ-6.7 מיליון תושבים (סמוך למועד פרסום הדוח) חוסנו במנה הראשונה וכ-6.1 מיליון תושבים חוסנו במנה השנייה. על רקע גל התחלואה ברבעון השלישי של 2021, הוחלט על מתן מנה שלישית של חיסון. סמוך למועד פרסום הדוח חוסנו קרוב ל-4.5 מיליון אנשים במנה זו. בעקבות התפשטות נגיף האומיקרון אשר הביאה לגל החמישי, הוחלט על מתן מנה רביעית של חיסון לחלק מהאוכלוסייה, אותה קיבלו, סמוך למועד פרסום הדוח, כ-0.8 מיליון תושבים.

המשק העולמי

ב-19 באפריל, 2022, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את תחזיותיה לשנת 2022. ביחס לתחזית קודמת מחודש ינואר 2022, חל שינוי משמעותי (וכלפי מטה) בהערכות הצמיחה של הקרן, בעיקר על רקע המלחמה בין רוסיה לאוקראינה. מעבר לכך, גם הסגרים בסין, בניסיון למנוע התפרצות מחודשת של המגפה, הוסיפו להאטה הכלכלית במדינה ויוצרים צווארי בקבוק חדשים בשרשראות האספקה בעולם. כל אלה, מביאים להאצה בעליית המחירים במדינות רבות בעולם, אשר כפי הנראה הינה רחבה ולא קצרת מועד כפי שנחזה עד לאחרונה. משום כך, פעלו בנקים מרכזיים רבים והחלו במדיניות מוניטרית מצמצמת.

לפי תחזיות הצמיחה הנוכחיות, תוצר המשק העולמי צפוי להתרחב בכ-3.6% בשנת 2022, כ-0.8 נקודת האחוז פחות מתחזית קודמת שפורסמה בינואר 2022. באשר למשקים המערביים הגדולים בעולם, המשק האמריקאי, צפוי לצמוח בכ-3.7% (עדכון של 0.3 נקודת האחוז כלפי מטה) ואילו אזור האירו בכ-2.8% (1.1 נקודת האחוז כלפי מטה), בעיקר בהשפעת המלחמה רוסיה-אוקראינה, המשפיעה על מחירי האנרגיה המאמרים וכפועל יוצא מעיבה על הפעילות במדינות עתירות תעשייה כגרמניה ואיטליה.

בהשוואת התחזיות העולמית של קרן המטבע הבינלאומית לצמיחה העולמית בשנת 2022, לתחזית מקיפה קודמת מחודש אוקטובר 2021, השינוי הוא משמעותי אף יותר: 3.6% בתחזית הנוכחית לעומת 4.9% בתחזית מאוקטובר 2021. ראוי לציין, כי השוואה דומה באשר למשק הישראלי מלמדת על עדכון בתחזית הצמיחה ל-2022 כלפי מעלה: מ-4.1% באוקטובר 2021 ל-5.0% בתחזית הנוכחית, תחזית קרובה לזו של בנק ישראל: 5.5%.

צמיחה עולמית/שיעור שינוי ריאלי

מקור: IMF - World economic outlook/April 2022

2021	2022	
6.1%	3.6%	עולם
5.7%	3.7%	ארה"ב
5.3%	2.8%	אזור האירו
1.6%	2.4%	יפן
7.4%	3.7%	בריטניה
8.1%	4.4%	סין

עליית האינפלציה במדינות רבות, לשיעורים שלא נצפו שנים ארוכות, מוסברת בחלקה בעודף בביקוש המצרפי, על רקע התאוששות הפעילות הכלכלית בעקבות המגפה ובתמיכת הממשלות, בדגש על שוק העבודה ולאור המגבלות אשר חריפו, כאמור, על צד ההיצע. על רקע זה, פעלו בנקים מרכזיים רבים ובראשם הבנק המרכזי של ארה"ב והחלו בהעלאה של שיעור הריבית. ועדת השוק הפתוח של הבנק המרכזי של ארה"ב החליטה בחודש מרס 2022, על העלאת הריבית לטווח קצר, לטווח של 0.25%-0.50% כאשר חבריה חוזים כי בסוף השנה תגיע הריבית ל-1.9% (לעומת 0.9% בהערכה קודמת מחודש דצמבר 2021).

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך, IMF.

בחדש מאי העלתה הריבית ל-1.0%-0.75%. גם הבנק המרכזי של אנגליה, המשיך בתהליך אשר החל בהעלאת הריבית בחדש דצמבר 2021 והיא עומדת בחדש מאי 2022 על 1.0%. כמוהם עשו בנקים מרכזיים רבים, כולל בנק ישראל, אשר החל בהעלאת הריבית בחדש אפריל.

בסוף חודש פברואר 2022, פרצה מלחמה בין רוסיה לאוקראינה ובעת הנוכחית היא נמשכת. נראה שלאור מאפייני קשרי הסחר בין מדינות אלה לבין ישראל, הרי שההשפעה הישירה עשויה להיות ממוקדת בענפים בודדים, שיש להם תהליכי ייצור באוקראינה וברוסיה ו/או שיש להם לקוחות עיקריים במדינות אלו. ההשפעות העקיפות צפויות להיות העיקריות, זאת כתוצאה מתהליכים גלובליים, כמו פגיעה בצמיחה העולמית, כפי שחווה קרן המטבע הבינלאומית, לצד השפעות של העלייה החדה במחירי הסחורות המיובאות לישראל (לדוגמה, בתחום המזון) והעלייה החדה במחירי האנרגיה בעולם. מעבר לכך, אי הוודאות הגוברת המשפיעה לרעה על השווקים הפיננסיים בעולם ובישראל, משפיעה על שווי הנכסים וכפועל יוצא גם על מצבם של משקי בית ועסקים בישראל.

הצמיחה במשק הישראלי

התוצר המקומי הגולמי ירד ברבעון הראשון של שנת 2022 ב-1.6%, במונחים שנתיים, לעומת הרבעון הקודם לאחר עלייה חריגה של 15.6%, במונחים שנתיים, ברבעון הרביעי של 2021. הירידה בתוצר ברבעון הראשון של השנה באה כתיקון לעלייה החריגה ברבעון הרביעי של 2021, כך שרמת התוצר המקומי הגולמי ברבעון הראשון של שנת 2022 עדיין גבוהה ב-9.0% לעומת הרבעון הראשון של שנת 2021. ירידת התוצר ברבעון הראשון הינה בחלקה תוצאה טכנית של זינוק ביבוא, בין היתר לחידוש מלאים וגם כתוצאה מעלייה ניכרת בצריכת שירותים ובפרט שירותי תיירות.

נתוני שוק העבודה המשיכו לשקף שיפור בפעילות הכלכלית. שיעור האבטלה בהגדרה הרגילה (בלתי מועסקים) היה בחדש מרס 2022 ברמה של 3.4%. שיעור האבטלה בהגדרה הרחבה (הכוללת מלבד בלתי מועסקים גם עובדים הנעדרים זמנית מהעבודה מסיבות הקשורות בקורונה וכן עובדים אשר לא משתתפים בכח העבודה ופוטרו ממרס 2020) אותו מפרסמת הלמ"ס מאז ראשית המגיפה, המשיך וירד ברבעון הראשון של השנה. בחדש מרס 2022, כ-211 אלף עובדים (כ-4.8% מכח העבודה) מצויים בהגדרה הרחבה של שיעור האבטלה. זאת, לעומת כ-262 אלף עובדים (כ-6.0% מכח העבודה) בחדש דצמבר 2021.

תקציב המדינה ומימונו

בשלושת החודשים הראשונים של השנה נרשם עודף של כ-23.4 מיליארד ש"ח בתקציב המדינה בהשוואה לגרעון בהיקף של כ-23.3 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה בשנת 2021. ב-12 החודשים האחרונים המסתיימים בחדש מרס 2022, הסתכם הגירעון בכ-1.4% תוצר (כ-22 מיליארד ש"ח), כאשר על פי התקציב המקורי לשנת 2022 הגרעון צפוי להסתכם בכ-3.9% תוצר. הירידה בגירעון, בהשוואה לגירעון ברבעון המקביל בשנת 2021, מקורה בגידול ניכר בהכנסות המדינה וירידה בהוצאות הממשלה, על רקע צמצום ההוצאות לסיוע כלכלי בעקבות המשבר. הגידול בהכנסות מוסבר בפעילות הכלכלית הערה במשק, אשר נראה כי הסתגל לעבודה בתקופת מגפה. הפעילות הכלכלית המואצת הניבה מיסים בהיקף ניכר - הן ישירים והן עקיפים.

סחר חוץ ונתוני יצוא השירותים

הגירעון המסחרי של ישראל, הסתכם ברבעון הראשון של השנה בכ-10.4 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-7.5 מיליארד דולר בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בגירעון מקורו בהתרחבות מהירה יותר של היבוא ביחס לעלייה ביבוא. הגידול ביבוא משתקף בכל רכיביו המרכזיים, אך משקף גם השפעה של עלייה במחירים. מגמות אלה מלמדות על המשך התרחבות הפעילות במשק אשר נראה כי חזר לתואי הצמיחה טרום משבר הקורונה.

נתוני יצוא השירותים לחדשיים הראשונים של השנה מצביעים על המשך ההתרחבות, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. זאת, בדגש על יצוא שירותים עסקיים, שמרביתם של ענפי ההייטק.

שער החליפין ויתרות מט"ח

בשלושת החודשים הראשונים של השנה, פוחת השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-2.1%, ביחס לאירו פוחת השקל בשיעור של כ-0.1% ואילו ביחס לסל המטבעות נרשם פיחות של כ-0.6%. חלק מן ההסבר לפיחות נובע מהעלאת הריבית בארה"ב ופרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה המביאה לגידול בביקוש למטבעות הנתפסים כ"עוגן" בינלאומי מבחינת רמת הסיכון הגלומה בהחזקתם. יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש מרס 2022, על כ-206.1 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-213.0 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2021. הירידה ביתרות מוסברת בעיקר בשערוך. בתקופה זו רכש בנק ישראל מט"ח בהיקף של כ-0.4 מיליארד דולר.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") עלה ברבעון הראשון של השנה, ב-1.5%, ואילו ב-12 החודשים אשר הסתיימו בחודש מרס 2022, הסתכמה עלייתו ב-3.5%, קצב החורג מתחום יעד יציבות המחירים (3%-1%). המדד ללא מחירי האנרגיה עלה ב-1.1% ו-3.1%, בהתאמה. החריגה מיעד יציבות המחירים, מאפיינת ואף ביתר שאת, מדינות מערביות רבות, בהם מדדי האינפלציה גבוהים מיעדי הבנקים המרכזיים. ההסברים העיקריים לקצב העלייה המהיר, הם התרחבות הביקושים במשק (אשר בחלקם היו "כבושים") לאור פתיחתו המלאה והשיפור בשוק העבודה, לצד התגברות המגמות העולמיות של התייקרות חומרי גלם ותובלה ("השפעות היצע"), בפרט מחירי מזון ואנרגיה, בהשפעת המלחמה בין רוסיה ואוקראינה אך גם בשל צווארי בקבוק בשרשראות האספקה בעולם ובפרט בסין.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה ברבעון הראשון של השנה, ב-1.2%.

ברבעון הראשון של השנה לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עמדה על 0.1%, בדומה לרמתה החל מחודש אפריל 2020.

בהחלטת הוועדה המוניטרית מיום 11 באפריל, 2022, הועלתה הריבית ב-0.25 נקודות האחוז לרמה של 0.35%. הוועדה ציינה כי במשק הישראלי נרשמת פעילות כלכלית איתנה, המלווה בשוק עבודה הדוק תוך עלייה בסביבת האינפלציה. לכן, הוועדה החליטה כי בשלו התנאים להתחיל בתהליך הדרגתי של העלאת הריבית. קצב העלאת הריבית ייקבע בהתאם לנתוני הפעילות והתפתחות האינפלציה, זאת על מנת להמשיך ולתמוך בהשגת יעדי המדיניות.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה ברבעון הראשון של השנה בכ-1.6% בהמשך לעלייה של כ-30.9% בשנת 2021. עליות השערים הושפעו, מחד, מפרסום נתונים חיוביים על מצב המשק הישראלי ומאידך מהשפעות חיצוניות למשק, כמו מלחמת רוסיה-אוקראינה והמשך השפעת גלי התחלואה על שרשראות האספקה בעולם, האינפלציה המתגברת ותהליך העלאת ריבית על ידי בנקים מרכזיים בעולם.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה, הסתכם ברבעון הראשון של שנת 2022 בכ-2.596 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-38.2% ביחס לרמתו הממוצעת בשנת 2021.

שוק אגרות החוב הממשלתיות הושפע ברבעון הראשון של שנת 2022 מהעלייה באינפלציה שהביאה לציפיות להעלאת הריבית בישראל, בדומה למצב בשוקי אג"ח במשקים במדינות מתקדמות אחרות. כך, מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד ירד ברבעון הראשון של השנה בכ-3.9% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות ירד בשיעור של כ-4.5%. עיקר הירידות היו באגרות לטווחים בינוניים וארוכים.

השפעת משבר הקורונה ומשבר רוסיה-אוקראינה

מגפת הקורונה מתרחשת בצורת גלי תחלואה, כאשר בראשית שנת 2022 החל הגל החמישי של התחלואה שהתאפיין בהדבקה מהירה שגרמה לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו, ובעיקר בסין, שם יושמה מדיניות של סגרים הדוקים עם יעד של "אפס COVID". המגבלות הנוקשות בסין פוגעות בפעילות הכלכלית השוטפת שלה ונוצרו עיכובים בשרשרת האספקה הגלובלית. כך, העולם, עדיין חשוף לסיכונים הכלכליים הנובעים ממגבלות הנובעות מהקורונה, זאת לצד סיכונים כלכליים אחרים, כמו אלו הנובעים ממלחמת רוסיה-אוקראינה.

בחלק ממדינות העולם המובילות היה תהליך מוצלח יחסית של התחסנות ושל מתן חיסוני דחף, מה שפעל להפחתה של המגבלות. במקביל לשיפור יכולות "החיים לצד הקורונה", ועקב ההשפעות הכלכליות הגלובליות של מלחמת רוסיה-אוקראינה, חלה עלייה באינפלציה בעולם ובנקים מרכזיים ברחבי העולם החלו לצמצם את היקף השימוש בכלים לצורך תמיכה בפעילות הכלכלית, החלו בהעלאות ריבית. כך מידת ההרחבה המוניטרית שיעודה תמיכה במשקים שהתמודדו עם תחלואה רבה פחתה והתנאים הפיננסיים הולכים ומתהדקים. כך לגבי התמיכה הפיסקלית שצומצמה במידה ניכרת.

הבנק ממשיך לבצע ניטור ומעקב שוטפים אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק.

למידע נוסף ראה פרק [סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים](#) בהמשך הדוח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

שינויים עיקריים בתקופה החולפת

בנק לאומי ארה"ב

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר "BLC", תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley". ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

למידע בדבר העסקה ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

להלן דוח רווח והפסד מאוחד המציג את תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א) בשורה נפרדת

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	2022	
2021	2021		במיליוני ש"ח
10,863	2,413	3,156	הכנסות ריבית
1,298	256	457	הוצאות ריבית
9,565	2,157	2,699	הכנסות ריבית, נטו
842	229	55	הכנסות בגין הפסדי אשראי
10,407	2,386	2,754	הכנסות ריבית, נטו לאחר הכנסות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית			
1,694	433	(6)	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
3,335	824	882	עמלות
281	63	5	הכנסות אחרות
5,310	1,320	881	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות			
3,861	984	912	משכורות והוצאות נלוות
1,392	339	330	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,558	364	394	הוצאות אחרות
6,811	1,687	1,636	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
8,906	2,019	1,999	רווח לפני מיסים
3,188	734	456	הפרשה למיסים על הרווח
5,718	1,285	1,543	רווח לאחר מיסים
310	55	66	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר מס
218	48	60	מזה: חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של בנק לאומי ארה"ב^(ב)
6,028	1,340	1,609	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	-	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
6,028	1,340	1,609	המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינחברתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.
(ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

כתוצאה מהמיזוג יירשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם ברבעון הנוכחי והיתרה תרשם ברבעון השני. הרווח ברבעון זה מקורו בעיקר במגן מס בגין מכירת בנק לאומי ארה"ב בסך של כ-174 מיליון ש"ח ומהכנסה בסך של 20 מיליון ש"ח מפעילות במכשירים נגזרים לגידור כלכלי של העסקה האמורה.

להערכת הבנק, העסקה תשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.

להלן דוח מאזן מאוחד המציג את יתרות בנק לאומי ארה"ב^{(א)(ב)} בשורה נפרדת

31 בדצמבר		31 במרס		
2021	2021	2022		
				במיליוני ש"ח
נכסים				
195,722	138,009	165,047		מזומנים ופיקדונות בבנקים
81,778	81,627	94,360		ניירות ערך
329,201	294,645	354,578		אשראי לציבור
(4,245)	(4,902)	(4,803)		הפרשה להפסדי אשראי
324,956	289,743	349,775		אשראי לציבור, נטו
940	749	1,153		אשראי לממשלות
1,113	790	1,027		השקעות בחברות כלולות
2,618	2,711	2,640		כנינים וצויד
13,953	12,954	19,997		נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,935	7,242	6,727		נכסים אחרים
2,447	4,630	2,882		ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
2,340	2,328	2,267		השקעה בחברת הבת בנק לאומי ארה"ב
632,802	540,783	645,875		סך כל הנכסים
התחייבויות והון				
514,968	436,618	516,711		פיקדונות הציבור
25,370	17,227	26,651		פיקדונות מבנקים
299	218	316		פיקדונות מממשלות
2,046	278	2,055		ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
15,428	13,108	21,459		אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
15,475	13,165	20,445		התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
17,601	21,046	15,800		התחייבויות אחרות
591,187	501,660	603,437		סך כל ההתחייבויות
5	5	5		זכויות שאינן מקנות שליטה
41,610	39,118	42,433		הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
41,615	39,123	42,438		סך כל ההון
632,802	540,783	645,875		סך כל ההתחייבויות וההון

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינברתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.
 (ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

מכירת "בית מאני"

בהמשך לאמור בדוח הכספי השנתי של הבנק לשנת 2021, בנושא הזמנה להציע הצעות לרכישת הנכס הממוקם ברח' יהודה הלוי בתל-אביב ("בית מאני"), זכתה ביום 26 באפריל 2022 הצעתה של חברת "סלע קפיטל נדל"ן בע"מ". ביום 18 במאי 2022, לאחר אישור האורגנים המוסמכים בבנק, נחתם הסכם המכירה.

עבור רכישת בית מאני ישולם לבנק סך של 623 מיליון ש"ח בתוספת מע"מ כדיון. רווח ההון לפני מס עבור הבנק צפוי לעמוד על כ-524 מיליון ש"ח אשר יירשם בדוחות הכספיים של הבנק במועד המעבר של ההנהלה הראשית ויחידות המטה ללוד, מעבר שצפוי להתבצע במחצית השניה של שנת 2023.

עסקת המכירה האמורה הינה נדבך נוסף במהלך הכולל של הבנק להעברת יחידות המטה וההנהלה הראשית למטה לאומי בלוד.

הסכם שיתוף פעולה עם Paxos

הבנק חתם במהלך חודש אפריל 2022 על הסכם שיתוף פעולה עם חברת Paxos Trust Company, LLC האמריקאית במסגרתו לראשונה בנק בישראל (ובין הבנקים הראשונים בעולם), יאפשר ללקוחותיו לרכוש, להחזיק ולמכור מטבעות קריפטוגרפיים (להלן - קריפטו).

חברת Paxos היא חלוצה בבניית פתרונות לניהול נכסים דיגיטליים, עבור חברות מובילות בעולם. החברה, שנוסדה ב-2012, מחזיקה ברשינות של רגולטורים אמריקאיים, והיא גוף מפקח ומוסדר. לחברה עשרות לקוחות ומשקיעים אסטרטגיים, כגון PayPal, Bank of America ו-Paxos.Revolut. מנהלת נכסים בהיקף של יותר מ-20 מיליארד דולר ומשרתת למעלה מ-400 מיליון לקוחות קצה בעולם.

במודל הפעילות המתוכנן ישנם יתרונות משמעותיים ללקוח. כך למשל - הלקוח לא יידרש להחזיק ארנק קריפטו פרטי ולא יידרש לזכור או לנהל את הסיסמאות לארנק כזה על כל הסיכונים הכרוכים בכך. בנוסף, היבטי המיסוי יטופלו על ידי הבנק והמס ינוכה באופן שוטף במסגרת הפעילות.

בשלב ראשון השירות צפוי להיות מושק ללקוחות פפר ולאחריו לשאר לקוחות הבנק. המסחר יתאפשר בהתחלה במטבעות ביטקוין ואיתריום שהינם מטבעות הקריפטו המובילים ובעלי היקפי הפעילות והמסחר הגבוהים בעולם. השירות יושק עם קבלת האישורים הרגולטוריים הנדרשים.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

כתוצאה מהמיזוג יירשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם בתקופת הדוח והיתרה תירשם ברבעון השני.

להערכת הבנק, העסקה תשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.

יצוין כי בדוחות הכספיים לרבעון ראשון 2022 מסווגת ההשקעה בבנק לאומי ארה"ב כקבוצת מימוש המוחזקת למכירה. אי לכך יתרות הנכסים וההתחייבויות של בנק לאומי ארה"ב ליום 31 במרס 2022 סווגו בנפרד, ללא סיווג של מספרי השוואה.

החל מהרבעון השני של שנת 2022, הבנק צפוי לטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני.

לפרטים נוספים בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.16](#).

לפרטים נוספים ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות, בנק לאומי ארה"ב](#).

במהלך חודש אפריל 2022 התקשר הבנק בהסכם למכירת אחד מבנייני המטה שלו בתל-אביב. מכירה זו צפויה להניב לבנק רווח הון לפני מס של כ-524 מיליון ש"ח שירשם במועד המעבר של ההנהלה הראשית של הבנק ללוד המתוכנן למחצית השנייה של שנת 2023.

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון הוראות בנק ישראל בנושא אופן חישוב והצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת יישום ההוראות סווגו מחדש מספרי השוואה הרלוונטים.

לפרטים נוספים לגבי אופן החישוב והצגת תשואה להון החל מה-1 בינואר 2022, ראה [ביאור 3.1](#).

להלן ניתוח התוצאות לרבעון הראשון של שנת 2022:

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות (להלן - "הרווח הנקי") ברבעון הראשון הסתכם לסך של כ-1,609 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך של כ-1,340 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

התשואה להון ברבעון הראשון עמדה על שיעור של כ-15.6% בהשוואה לשיעור של כ-14.2% ברבעון המקביל אשתקד (התשואה להון כפי שפורסמה בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2021 הינה 15.0% הפער כאמור נובע מעדכון הוראות בנק ישראל בנושא).

הכנסות הריבית נטו ברבעון הראשון הסתכמו לסך של כ-2,899 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של כ-2,348 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ-23.5%. הגידול בהכנסות הריבית הינו תוצאה של הגידול בתיק האשראי של הבנק ופערי המדד בין התקופות. ברבעון הראשון המדד היה חיובי ועמד על שיעור של 1.2% למול מדד חיובי בשיעור של 0.1% ברבעון המקביל אשתקד.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי ברבעון הראשון משקפות הכנסה בשיעור של כ-0.04% מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור לעומת הכנסה בשיעור של כ-0.28% ברבעון המקביל אשתקד. ההכנסה ברבעון הראשון מקורה בעיקר בגביות לצד גידול בהפרשה הקבוצתית. שיעור ההכנסה בהפרשה הפרטנית של חובות בעייתיים עמד על שיעור של 0.18% ושיעור ההוצאה בהפרשה הקבוצתית עמד על שיעור של 0.14%. שיעור ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי ליום 31 במרס 2022 עמד על כ-1.36%.

בהתאם להוראות בנק ישראל, החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) באמצעות רישום ההשפעה המצטברת הנובעת מיישומם בעודפים, בניכוי מיסים נדחים (ללא הצגה מחדש של מספרי השוואה). הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי שעלולים להתרחש לאורך חיי האשראי.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.16](#).

הכנסות מימון שאינן מריבית ברבעון הראשון הסתכמו להכנסה בסך של כ-14 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה בסך של כ-441 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הירידה מקורה בירידות בשוקי ההון ומהשפעת נגזרים והפרשי שער.

יצוין כי לאחר תאריך המאזן חלו ירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית התשואות והמרווחים של אגרות חוב. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.16](#).

העמלות התפעוליות והאחרות עלו בכ-62 מיליון ש"ח ברבעון הראשון למול הרבעון המקביל אשתקד. עיקר העלייה מקורה בעמלות מהפרשי המרה, עמלות מעסקי מימון, עמלות מטיפול באשראי ועמלות כרטיסי אשראי. עלייה זו קוזזה בחלקה מירידה בעמלות מניירות ערך.

ההוצאות התפעוליות והאחרות ירדו ברבעון הראשון לעומת הרבעון המקביל אשתקד בסך של כ-45 מיליון ש"ח, קיטון בשיעור של 2.4%. מרבית הירידה מקורה בהוצאות השכר, על רקע ירידה בהפרשה למענקים, אשר קוזזה מעלייה בהוצאות אחרות, בעיקר מגידול בעלות הריבית, בשל עליית הריבית הנומינלית.

יחס היעילות לרבעון הראשון עומד על כ-46.6% בהשוואה ל-49.4% ברבעון המקביל אשתקד.

ההפרשה למיסים על הרווח נמוכה משמעותית ברבעון הראשון בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד בעיקר על רקע רישום הכנסות מס מעסקת המיזוג כמתואר לעיל, ומקיטון בהוצאות מיסים בגין שנים קודמות.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי המניות ברבעון הראשון הסתכם לרווח של כ-1.11 ש"ח לעומת רווח של כ-0.92 ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 31 במרס 2022 על שיעור של 10.78%. יחס ההון הכולל ליום 31 במרס 2022 עמד על שיעור של 13.54%. בהקשר זה יצוין כי להערכת הבנק, עסקת המיזוג עם Valley תשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.

לפרטים נוספים, לרבות שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון, ראה פרק [הון והלימות ההון](#).

ביום 23 במאי 2022 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בסך של 322 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח לרבעון הראשון של שנת 2022. לפרטים נוספים ראה פרק [הון והלימות ההון](#).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

להלן השינוי ברווח הנקי ברבעון הראשון של 2022 לעומת הרבעון המקביל אשתקד

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
		2021	2022
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
	הכנסות ריבית, נטו	2,348	2,899
(81.1)	551	212	40
	הכנסות בגין הפסדי אשראי	1,374	950
(30.9)	(172)	1,839	1,794
	הכנסות שאינן מריבית	2,095	2,095
(2.4)	(45)	753	483
	הוצאות תפעוליות ואחרות	1,342	1,612
-	-	7	7
	רווח לפני מיסים	9	10
(35.9)	(270)	1,340	1,609
	הפרשה למס	14.2	15.6
20.1	270	0.92	1.11
	רווח לאחר מס		
-	-		
	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות		
11.1	1		
	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		
20.1	269		
	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		
	תשואה להון ^(א) (באחוזים)		
	רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)		

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים

		2021		2022		
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
		במיליוני ש"ח				
	הכנסות ריבית, נטו	2,348	2,774	2,553	2,899	
	הכנסות בגין הפסדי אשראי	212	158	83	40	
	הכנסות שאינן מריבית	1,374	1,532	1,365	950	
	הוצאות תפעוליות ואחרות	1,839	1,858	1,876	1,794	
	רווח לפני מיסים	2,095	2,606	2,125	2,095	
	הפרשה למס	753	950	693	483	
	רווח לאחר מס	1,342	1,656	1,432	1,612	
	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	7	22	46	7	
	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	9	11	8	10	
	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	1,340	1,667	1,470	1,609	
	תשואה להון ^(א) (באחוזים)	14.2	16.8	14.0	15.6	
	רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)	0.92	1.15	1.01	1.11	

(א) על בסיס שנתי, החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון דרישות הגילוי של הפיקוח על הבנקים בנושא הצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת עדכון זה עודכנה שיטת ההצגה של שיעור התשואה להון הרבעוני ושל שיעורי ההכנסה והוצאה על בסיס שנתי לשיטה המקובלת בבנקים בארה"ב. בהתאם לכך, תרגם הבנק את היחסים הרבעוניים למונחים שנתיים תוך הכפלה בארבע, חלף העלאה בחזקה לפי שיטת ההצגה הקודמת. בהתאם להוראות החוזר, הבנק סיווג מחדש את מספרי התשואה של שיעור התשואה להון ושיעורי ההכנסה והוצאה המתחייבים לתקופות רבעוניות קודמות המוצגים בדוח זה. התשואה להון כפי שפורסמה בדוחות הכספיים לרבעון הראשון, הרבעון השני, הרבעון השלישי והרבעון הרביעי לשנת 2021 הינה 15.0%, 17.9%, 16% ו-14.8%, בהתאמה.

הכנסות ריבית, נטו

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
2021		2022		
שיעור הכנסה (הוצאה) ^(א)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	
2.11	2,612	2.28	3,361	הכנסות ריבית
(0.30)	(264)	(0.47)	(462)	הוצאות ריבית
1.81	2,348	1.81	2,899	הכנסות ריבית, נטו
1.90		1.96		תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (NIM)

(א) על בסיס שנתי, החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון דרישות הגילוי של הפיקוח על הבנקים בנושא הצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת עדכון זה עודכנה שיטת ההצגה של שיעור התשואה להון הרבעוני ושל שיעורי ההכנסה והוצאה על בסיס שנתי לשיטה המקובלת בבנקים בארה"ב. בהתאם לכך, תרגם הבנק את היחסים הרבעוניים למונחים שנתיים תוך הכפלה בארבע, חלף העלאה בחזקה לפי שיטת ההצגה הקודמת בהתאם להוראות החוזר, הבנק סיווג מחדש את מספרי ההשוואה של שיעור התשואה להון ושיעורי ההכנסה והוצאה המתייחסים לתקופות רבעוניות קודמות המוצגים בדוח זה. השפעת יישום ההוראה על מספרי ההשוואה של שיעורי ההכנסה והוצאה אינה מהותית.

הגידול בהכנסות הריבית נטו ברבעון הראשון נבע מהצמיחה בתיק האשראי של הבנק ומפערי המדד בין התקופות. המדד ברבעון הנוכחי עמד על שיעור חיובי של 1.2% בהשוואה למדד חיובי ברבעון המקביל אשתקד בשיעור של 0.1%. הכנסות הריבית נטו ברבעון הנוכחי הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-383 מיליון ש"ח, בעוד שברבעון המקביל אשתקד התוצאות הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-40 מיליון ש"ח בלבד.

שיעור ההכנסה עלה ב-0.17% בין התקופות, בעיקר לאור עליית המדד אשר קוזזה בחלקה משינוי בתמהיל האשראי, משחיקת מרווחי האשראי ומהגידול ביתרת הנכסים הנושאים ריבית בשיעור נמוך.

שיעור ההוצאה עלה ב-0.17% בין התקופות, בעיקר לאור השפעת עליית המדד אשר קוזזה בחלקה בשל שינוי בתמהיל ההתחייבויות בעיקר לאור הגידול ביתרות העו"ש.

הגידול בתשואה נטו על נכסים נושאי ריבית בתקופה המדווחת נובע בעיקר מההשפעה החיובית של השינוי במדד על הכנסות הריבית נטו.

פער הריבית הכולל ברבעון הנוכחי הינו 1.81% ודומה לרבעון המקביל אשתקד.

להלן נתונים על פערי הריבית מפעילות בישראל בחלוקה למגזרי הצמדה:

במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית 1.66% לעומת 1.79% ברבעון המקביל אשתקד. במגזר המדדי פער הריבית ברבעון עמד על שיעור של 1.78% לעומת 1.69% ברבעון המקביל אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 0.80% לעומת 0.97% ברבעון המקביל אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
		2021	2022 ^(א)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי	5	(169)	(164)	3.0
הוצאה (הכנסה) קבוצתית בגין הפסדי אשראי	167	(43)	124	+
סך כל ההכנסה בגין הפסדי אשראי	172	(212)	(40)	81.1
מזה:				
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	181	(180)	1	+
הכנסות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	12	(19)	(7)	63.2
הכנסות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	(35)	(13)	(48)	-
הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון	14	-	14	-
סך כל ההכנסות בגין הפסדי אשראי	172	(212)	(40)	81.1
יחסים באחוזים^(ב,ג,ד):				
שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.04	(0.22)	(0.18)	18.2
שיעור ההוצאה (הכנסה) הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.20	(0.06)	0.14	+
שיעור ההכנסה להפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.24	(0.28)	(0.04)	85.71
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.16	(0.16)	- ^(ד)	100.00
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	9.48	(9.32)	0.16	+

- (א) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה את הוראות הדיווח לציבור בנושא הפסדי אשראי צפויים במועד היישום לראשונה נרשמה ההשפעה המצטברת בנטו ממס לעודפים ללא תיקון מספרי השוואה. למידע נוסף ראה [ביאור 1.1.1](#).
- (ב) כמו כן החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות בנק ישראל בנוגע לטיפול בארגון מחדש של חובות בעייתיים. למידע נוסף ראה [ביאור 1.1.1](#).
- (ג) על בסיס שנתי.
- (ד) כולל יתרות שסוגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.2](#).
- (ד) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.

החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) באמצעות רישום ההשפעה המצטברת הנובעת מיישומם בעודפים, בניכוי מיסים נדחים (ללא הצגה מחדש של מספרי השוואה). הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי.

התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי לפי רבעונים

		2021		2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון ראשון
במיליוני ש"ח					
(169)	(76)	(151)	(90)	(164)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(43)	(82)	(208)	7	124	הוצאה (הכנסה) הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
(212)	(158)	(359)	(83)	(40)	סך כל ההכנסה בגין הפסדי אשראי
מזה:					
(180)	(153)	(248)	(41)	1	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
(19)	(8)	(63)	(55)	(7)	הכנסות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
(13)	4	(49)	13	(48)	(הכנסות) הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
-	(1)	1	-	14	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון
(212)	(158)	(359)	(83)	(40)	סך כל ההכנסות בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים: (א)א					
(0.22)	(0.10)	(0.19)	(0.10)	(0.18)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.06)	(0.10)	(0.25)	0.01	0.14	שיעור ההוצאה (הכנסה) הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.28)	(0.20)	(0.44)	(0.09)	(0.04)	שיעור ההכנסה להפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
(0.16)	(0.01)	0.01	0.03	0.03	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(9.32)	(0.79)	0.85	2.39	0.16	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

(א) על בסיס שנתי.

(ב) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה](#)

[החולפת וביאור 16 ב.](#)

(ג) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [ביאור 6 וביאור 13](#).

הכנסות שאינן מריבית

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
		2021	2022
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
(96.8)	(427)	441	14
7.1	62	868	930
(90.8)	(59)	65	6
(30.9)	(424)	1,374	950

התפתחות הכנסות שאינן מריבית לפי רבעונים

		2021		2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
במיליוני ש"ח					
441	627	276	370	14	הכנסות מימון שאינן מריבית
868	853	846	939	930	עמלות
65	52	118	56	6	הכנסות אחרות
1,374	1,532	1,240	1,365	950	סך הכל

לאור הירידות המשמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית הריבית, משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) ברבעון הראשון של שנת 2022 עמד על שיעור של 24.7% לעומת 36.9% ברבעון המקביל אשתקד, ו-34.8% בכל שנת 2021.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
		2021	2022	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
-	(156)	101	(55)	הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר
-	(72)	65	(7)	רווחים (הפסדים) ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו
(92.2)	(177)	192	15	רווחים שמומשו ושטרם מומשו, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות שאינן למסחר
-	78	-	78	רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות
-	15	-	15	רווחים בגין הלוואות שנמכרו, נטו
(73.3)	(66)	90	24	הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר
-	(49)	(7)	(56)	הפסדים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות למסחר
(96.8)	(427)	441	14	סך הכל

(א) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

ההפסדים בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער נטו וכן ההפסדים מניירות הערך שאינם למסחר ולמסחר, הינם כתוצאה מירידות שווי השוק שחלו במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין רוסיה ואוקראינה.

לאחר תאריך המאזן חלו ירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית התשואות והמרווחים של אגרות חוב.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.16](#).

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית לפי רבעונים

		2021		2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
במיליוני ש"ח					
101	110	48	51	(55)	הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר
65	52	63	51	(7)	רווחים (הפסדים) ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו
192	448	108	94	15	רווחים שמומשו ושטרם מומשו, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות שאינן למסחר
-	-	-	-	78	רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות
-	-	-	-	15	רווחים בגין הלוואות שנמכרו, נטו
90	18	71	170	24	הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר
(7)	(1)	(14)	4	(56)	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות למסחר
441	627	276	370	14	סך הכל

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

להלן פירוט העמלות

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		
		2021	2022	
באחוזים	במיליוני ש"ח	השינוי	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
3.2	5	157	162	ניהול חשבון
(9.1)	(20)	219	199	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
11.9	10	84	94	כרטיסי אשראי
23.5	12	51	63	טיפול באשראי
7.5	5	67	72	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
22.4	22	98	120	הפרשי המרה
17.5	20	114	134	עמלות מעסקי מימון
10.3	8	78	86	עמלות אחרות
7.1	62	868	930	סך כל העמלות

עיקר העלייה מקורה בעמלות מהפרשי המרה, עמלות מעסקי מימון, עמלות מטיפול באשראי ועמלות כרטיסי אשראי. עלייה זו קוזזה בחלקה מירידה בעמלות מניירות ערך.

להלן פירוט העמלות לפי רבעונים

		2021			2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון		
במיליוני ש"ח						
157	158	160	174	162		ניהול חשבון
219	192	173	200	199		פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
84	94	99	88	94		כרטיסי אשראי
51	50	47	55	63		טיפול באשראי
67	69	72	73	72		עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
98	92	94	118	120		הפרשי המרה
114	115	120	146	134		עמלות מעסקי מימון
78	83	81	85	86		עמלות אחרות
868	853	846	939	930		סך כל העמלות

להלן פירוט ההכנסות האחרות

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
		2021	2022		
באחוזים	במיליוני ש"ח	השינוי			
-	(13)	10	(3)		רווחים (הפסדים) מיעודה לפיצויים
(83.6)	(46)	55	9		הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד
(90.8)	(59)	65	6		סך הכל

להלן פירוט ההכנסות האחרות לפי רבעונים

		2021			2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון		
במיליוני ש"ח						
10	24	39	10	(3)		רווחים (הפסדים) מיעודה לפיצויים
55	28	79	46	9		הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד
65	52	118	56	6		סך הכל

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
		2021	2022		
השינוי					
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח			
(6.8)	(73)	1,078	1,005	משכורות והוצאות נלוות	
(5.3)	(9)	171	162	פחת והפחתות	
(3.8)	(8)	210	202	הוצאות אחזקת בניינים וציוד	
11.8	45	380	425	הוצאות אחרות	
(2.4)	(45)	1,839	1,794	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	

ברבעון הנוכחי חל קיטון בהוצאות התפעוליות ואחרות לעומת הרבעון המקביל אשתקד. הקיטון נובע ברובו מירידה בהוצאות השכר כתוצאה בעיקר מקיטון בהפרשות למענקים אשר קוזזה מעלייה בהוצאות אחרות. בעיקר מגידול בעלות הריבית, על רקע עליית הריבית הנומינלית.

יחס היעילות השתפר ברבעון הראשון של שנת 2022 ועמד על 46.6% לעומת 49.4% ברבעון המקביל אשתקד ו-46.8% בכל שנת 2021.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 1.07% מסך כל המאזן, לעומת 1.30% ברבעון המקביל אשתקד ולעומת 1.13% בכל שנת 2021.

הוצאות תפעוליות ואחרות לפי רבעונים

2021					2022						
רבעון ראשון		רבעון שני		רבעון שלישי		רבעון רביעי		רבעון ראשון			
במיליוני ש"ח											
1,078	1,055	1,079	1,030	1,005		משכורות והוצאות נלוות					
171	174	172	177	162		פחת והפחתות					
210	209	197	225	202		הוצאות אחזקת בניינים וציוד					
380	420	407	444	425		הוצאות אחרות					
1,839	1,858	1,855	1,876	1,794		סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות					

הוצאות שכר

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
		2021	2022		
השינוי					
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח			
(6.4)	(63)	983	920	שכר ונלוות	
(10.5)	(10)	95	85	הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה	
(6.8)	(73)	1,078	1,005	סך הכל הוצאות שכר	

הוצאות שכר לפי רבעונים

		2021		2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון ראשון
במיליוני ש"ח					
983	955	988	945	920	
95	100	91	85	85	
1,078	1,055	1,079	1,030	1,005	

הפרשה למס

ההפרשה למיסים על הרווח נמוכה משמעותית ברבעון הראשון ועומדת על סכום של 438 מיליון ש"ח. לעומת הפרשה למס של 753 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד וזאת בעיקר על רקע רישום הכנסות מס מעסקת המיזוג המפורטת בפרק חברות מוחזקות עיקריות להלן, ומקיטון בהוצאות מיסים בגין שנים קודמות.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

הרווח הכולל לרבעון הראשון של שנת 2022 הסתכם לסך של 1,890 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 1,454 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הפער הרבעוני בין הרווח הכולל לרווח הנקי בסך של כ-281 מיליון ש"ח מקורו בהתאמות חיוביות מהותיות של ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים בסך של 2,434 מיליון ש"ח אשר נובעת בעיקרה מעליית ריבית ההיוון, ומשינויים בהנחות אקטואריות והפחתת קרן ההון. מרבית התאמות חיוביות אלו קוזזו מהתאמות שליליות מהותיות בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך של (2,006) מיליון ש"ח, כתוצאה מירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין רוסיה לאוקראינה.

התאמות אלה נזקפות ישירות לרווח כולל אחר.

לאחר תאריך המאזן חלו ירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית התשואות והמרווחים של אגרות חוב והעימות הצבאי בין רוסיה לאוקראינה. מגמות אלו הקטינו את שווי של אגרות החוב הזמינות למכירה, לרבות אגרות החוב הנרכשות כנגד חשיפת הריבית בהתחייבויות לפנסיה ובמקביל הובילו לירידה בהתחייבות לפנסיה.

ההשפעה על אגרות החוב הזמינות למכירה נאמדת בסמוך למועד פרסום הדוח בירידה בקרן ההון בסך של כ-0.6 מיליארד ש"ח, נטו ממס. הירידה בהתחייבות לפנסיה נאמדת בסמוך למועד פרסום הדוח בעלייה בקרן ההון בסך של כ-1 מיליארד ש"ח, נטו ממס. יודגש כי מדובר באומדן בלבד. יצוין כי הירידה בשווי אגרות החוב נזקפת מיידית להון הפיקוחי, בעוד שההשפעה החיובית על ההתחייבות לפנסיה בגין עליית הריבית נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2022 ו-2021 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2022		2021	
במיליוני ש"ח			
1,609		1,340	
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק			
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר, המיוחס לבעלי המניות של הבנק			
(438)	(510)	(2,006)	נטו
התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן, נטו			
392	644	2,434	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים
(75)	(16)	(66)	התאמות אחרות ^(א)
4	(8)	(102)	השפעת המס המתייחס
(32)	(4)	(21)	בניכוי הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(85)	114	281	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מיסים
5,943	1,454	1,890	רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) להרכב ההתאמות האחרות ראה [ביאור 4](#).

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב (המוצגות כנכסים והתחייבויות המוחזקים למכירה בשורה נפרדת למועד הדוח) הסתכם ב-31 במרס 2022 ב-645.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-632.8 מיליארד ש"ח לסוף 2021 - גידול של 2.1%, ובהשוואה למרס 2021 גידול של 19.4%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך המאזן, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב, של הקבוצה הינו כ-136.3 מיליארד ש"ח, כ-20.4% מסך הנכסים. ברבעון הראשון של 2022 פוחת השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-2.1%, יוסף ביחס לאירו ב-0.1% ויוסף ביחס לשי"ט ב-0.8%. השפעת השינויים בשערי החליפין ברבעון הראשון של שנת 2022 על המאזן המאוחד של הקבוצה היתה זניחה.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה, סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-2,132 מיליארד ש"ח ב-31 במרס 2022, בהשוואה לסך של כ-2,144 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021.

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב^(א)

31 במרס		31 בדצמבר		השינוי	במיליוני ש"ח
2022	2021	2021	2021		
ממסרס 2021	ממסרס 2021	ממסרס 2021	ממסרס 2021	באחוזים	באחוזים
					סך כל המאזן
					מזומנים ופיקדונות בבנקים
					ניירות ערך
					אשראי לציבור, נטו
					בניינים וציוד
					פיקדונות הציבור
					פיקדונות מבנקים
					אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים ^(ב)
					הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
19.4	2.1	632,802	645,875		
19.6	(15.7)	195,722	165,047		
15.6	15.4	81,778	94,360		
20.7	7.6	324,956	349,775		
(2.6)	0.8	2,618	2,640		
18.3	0.3	514,968	516,711		
54.7	5.0	25,370	26,651		
63.7	39.1	15,428	21,459		
8.5	2.0	41,610	42,433		

(א) מספרי ההשוואה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר יתרותיו ליום 31 במרס 2022 סווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2022. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב](#).

(ב) למידע נוסף ראה פרק [אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים](#).

2. להלן ההתפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים

31 במרס		31 בדצמבר		השינוי	במיליוני ש"ח
2022 ^(א)	2021	2021	2021		
ממסרס 2021	ממסרס 2021	ממסרס 2021	ממסרס 2021	באחוזים	באחוזים
					אשראי תעודות, נטו
					ערביות והתחייבויות אחרות, נטו
					מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו, נטו
					מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו, נטו
					התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות, נטו
					מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)}
					אופציות מכל הסוגים ^(ב)
22.0	7.8	1,637	1,764		
30.8	8.4	52,935	57,399		
11.9	5.7	7,994	8,450		
6.0	1.1	16,528	16,718		
17.8	5.9	70,136	74,258		
31.1	9.3	892,563	975,827		
4.6	48.1	110,897	164,194		

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי.

(ב) למידע נוסף ראה [ביאור 11](#).

(ג) כולל יתרות בגין פעילות המוחזקת למכירה, ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב](#).

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי, ללא יתרת האשראי של בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 בינואר 2022 מסווגת כנכס מוחזק למכירה הסתכמה ב-31 במרס 2022 לסך של כ-349.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-325.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021, גידול בשיעור של כ-7.6%.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בקבוצת לאומי, ללא יתרת ההפרשה להפסדי אשראי של בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 בינואר 2022 מסווגת כנכס מוחזק למכירה הסתכמה לסך של כ-4.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לסך של כ-4.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021, הגידול בהפרשה נובע בעיקר מהשפעה מצטברת בסך של כ-625 מיליון ש"ח של היישום לראשונה של הוראות הדיווח לציבור בנין הפסדי אשראי צפויים. למידע נוסף אודות השינויים בהפרשה להפסדי אשראי ראה [ביאור 1.ב.1](#).

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-31 במרס 2022 ב-24,289 מיליון ש"ח בהשוואה ל-19,688 מיליון ש"ח בסוף 2021, והמגלמים גם הם סיכוני אשראי.

למידע נוסף בנוגע להשפעת משבר הקורונה ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

הלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב המסווגים כמוחזקים למכירה^(א)

	31 בדצמבר		31 במרס	
	השינוי	2021	2022	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	4.3	103,143	107,597	
אנשים פרטיים - אחר	3.0	27,040	27,849	
בינוי ונדל"ן	9.3	80,859	88,344	
מסחרי	11.1	26,445	29,381	
תעשייה	9.3	19,702	21,529	
אחר	10.8	67,767	75,075	
סך הכל	7.6	324,956	349,775	

(א) המספרים בטבלה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב בסך 18,915 מיליון ש"ח, אשר יתרותיו ליום 31 במרס 2022 סווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2022 (31 בדצמבר 2021 - 17,923 מיליון ש"ח). למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.6.ב](#).

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב המסווגים כמוחזקים למכירה^(א)

31 בדצמבר ^(ב)		31 במרס		2022		2021	
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני
במיליוני ש"ח							
1,653	119	1,534	1,945	141	1,804	1,653	119
3,292	657	2,635	3,052	748	2,304	3,292	657
4,945	776	4,169	4,997	889	4,108	4,945	776

(א) המספרים בטבלה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, סיכון אשראי מאזני נטו בסך 620 מיליון ש"ח, אשר יתרותיו ליום 31 במרס 2022 סווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2022 (31 בדצמבר 2021 - 656 מיליון ש"ח).

(ב) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 2.16](#). מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכונים אשראי וביאור 13](#).

31 בדצמבר		31 במרס		2022		2021	
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני
במיליוני ש"ח							
5,282	5,156	5,156	5,282	1,283	1,217	5,282	1,283
6,565	6,373	6,373	6,565	1,620	1,376	6,565	1,620
4,945	4,997	4,997	4,945			4,945	

(א) המספרים בטבלה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, סיכון אשראי בעייתי ברוטו בסך 716 מיליון ש"ח ויתרת הפרשה להפסדי אשראי בסך 96 מיליון ש"ח, אשר יתרותיו ליום 31 במרס 2022 סווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2022 (31 בדצמבר 2021 - סיכון אשראי בעייתי ברוטו 772 מיליון ש"ח ויתרת הפרשה להפסדי אשראי 116 מיליון ש"ח).

(ב) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 2.16](#). מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכונים אשראי וביאור 13](#).

ניירות ערך

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 במרס 2022, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב המסווגות כנכסים מוחזקים למכירה, הסתכמו ב-94.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-81.8 מיליארד ש"ח בסוף 2021, גידול של 15.4%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לארבע קטגוריות: ניירות ערך למסחר, מניות וקרנות שאינן למסחר, אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב מוחזקות לפדיון.

למידע נוסף ראה [ביאור 1.0.1 בדוח הכספי לשנת 2021](#).

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראלים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. מניות וקרנות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות בניכוי ירידת ערך, מותאמת מעלה או מטה למחירים נצפים בעסקאות דומות או זהות של אותו מנפיק.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

להלן סיווג וניתוח סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב המסווגים כמוחזקים למכירה^(א)

31 במרס 2022		31 בדצמבר 2021							
אגרות חוב מוחזקות לפדיון ^(א)	אגרות חוב זמינות למכירה ^(א)	מניות וקרנות לא למסחר ^(ב)	ניירות ערך למסחר ^(ב)	אגרות חוב מוחזקות לפדיון ^(א)	אגרות חוב זמינות למכירה ^(א)	מניות וקרנות לא למסחר ^(ב)	ניירות ערך למסחר ^(ב)	סך הכל	סך הכל
6,208	29,716	1,455	37,379	4,023	23,583	2,591	30,197	25,500	30,197
-	26,068	-	26,068	-	25,500	-	25,500	-	25,500
-	51	461	512	-	54	288	342	-	342
629	10,797	52	11,478	-	8,206	27	8,233	-	8,233
2,776	6,312	36	9,124	2,274	5,851	42	8,167	-	8,167
-	578	207	785	-	585	106	691	-	691
97	4,627	85	4,809	51	4,229	53	4,333	-	4,333
-	4,191	14	4,205	-	4,298	15	4,313	-	4,313
9,710	78,149	2,310	94,360	6,348	68,008	3,122	81,776	-	81,776

(א) כולל הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (720) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2021 - רווחים בסך 1,359 מיליון ש"ח).
 (ב) כולל הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (30) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2021 - רווחים בסך 8 מיליון ש"ח).
 (ג) מזה: ממשלת ארה"ב בסך 17.4 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2021 - 18.7 מיליארד ש"ח).
 (ד) יתרות אגרות חוב לפדיון מוצגות בניכוי הפרשה להפסדי אשראי בסך 16 מיליון ש"ח.
 (ה) מרבית אגרות החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג (SSA) Super-nationals, Sovereign and Agencies או עם גיבוי מדינות המספרים בטבלה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר יתרותיו ליום 31 במרס 2022 סווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2022. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#) [ביאור 1.16](#).

ליום 31 במרס 2022 כ-82.8% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה, כ-2.4% כתיק למסחר, כ-4.4% כמניות וקרנות שאינן למסחר וכ-10.3% כתיק לפדיון. כ-4.4% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות או קרנות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות והקרנות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע להתפתחויות בשווקים לאחר תאריך המאזן ראה [ביאור 1.16](#).

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 1.15](#).

התיק הזמין למכירה

1. ברבעון הראשון חל קיטון ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך 1,771 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לקיטון בסך של 358 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) ברבעון המקביל אשתקד.

2. ברבעון הראשון נזקפו לרווח והפסד הפסדים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 7 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לרווחים נטו בסך 65 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) ברבעון המקביל אשתקד.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של אגרות חוב המוחזקות בתיק הזמין למכירה ליום 31 במרס 2022 מסתכמת בסכום שלילי של 271 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), המייצג הפסד נטו שטרם מומש לתאריך הדוח, לעומת סכום חיובי של 902 מיליון ש"ח בסוף 2021 (לאחר השפעת המס), המייצג רווח נטו שטרם מומש לתאריך הדוח.

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

ב-31 במרס 2022, בתיק למסחר יש כ-2.3 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 3.1 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2021. נכון ל-31 במרס 2022 התיק למסחר מהווה כ-2.4% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 3.8% ב-31 בדצמבר 2021.

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו ברבעון הראשון בדוח רווח והפסד הפסדים נטו שמומשו וטרם מומשו בסך של 58 מיליון ש"ח בהשוואה להפסדים נטו בסך 8 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 במרס 2022 בכ-4.2 מיליארד ש"ח, מזה מניות וקרנות סחירות בסך של 2.3 מיליארד ש"ח ושאינן סחירות 1.9 מיליארד ש"ח.

מסך כל ההשקעות כ-4,191 מיליון ש"ח מסווגים בתיק שאינו למסחר וכ-14 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 במרס 2022 על סך של 345 מיליון ש"ח.

בגין המניות והקרנות נרשמו ברבעון הראשון בדוח רווח והפסד רווחים בנטו שמומשו וטרם מומשו (כולל דיבידנד) בסך של 17 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בנטו בסך 193 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינם משכנתאות), שמדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-9.1 מיליארד ש"ח (כ-2.9 מיליארד דולר) ל-31 במרס 2022 לעומת 8.2 מיליארד ש"ח בסוף 2021. מתוך התיק הנ"ל ל-31 במרס 2022 כ-6.3 מיליארד ש"ח (כ-2.0 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות באגרות חוב מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 במרס 2022 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-3.7 מיליארד ש"ח. 90.80% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.

נכון ליום 31 במרס 2022 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-212 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים, מסתכם בכ-364 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-5.23 שנים בממוצע (מ"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של 2.6 מיליארד ש"ח, מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.9 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-4.5 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 במרס 2022 כ-52.3 מיליארד ש"ח (16.5 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 46.4 מיליארד ש"ח (14.6 מיליארד דולר) הינן מאגרות החוב המסווגות בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 98.89% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכוני אשאי](#).

ליום 31 במרס 2022 הסתכמה יתרת הערך המצטברת בהון העצמי בגין אגרות חוב שאינם מגובות נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה כ-590 מיליון ש"ח (388 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 84.09% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 במרס 2022 הסתכם ב-145 מיליון ש"ח (כ-46 מיליון דולר).

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 במרס 2022 ב-31.7 מיליארד ש"ח, מזה סך של 30.4 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-48.5% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.5 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.5 מיליארד ש"ח כולל קרן הון שלילית בסכום זניח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה, ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב הסתכמו ב-31 במרס 2022 בכ-516.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-515.0 מיליארד ש"ח בסוף 2021, גידול בשיעור של כ-0.33%.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות ערך המוחזקים על ידי הציבור

	31 בדצמבר		31 במרס
	השינוי	2021	2022
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
תיקי ניירות ערך ^(א)	(1.1)	1,057,107	1,045,624
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול: ^{(א)(ב)(ג)}			
קופות גמל ופנסיה	(2.9)	237,860	231,028
קרנות השתלמות	(3.2)	192,552	186,336

(א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.

(ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.

(ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שירותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

אגרות חוב, ניירות ערך מסחריים, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב וניירות ערך מסחריים

ביום 27 במאי 2021 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מהרשות לניירות ערך. תשקיף המדף יעמוד בתוקף לתקופה של שנתיים ממועד פרסומו.

ביום 27 במרס 2022 הנפיק הבנק סך של כ-1.336 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה 184 וכן סך של כ-697 מיליוני ש"ח ע.נ. ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 1).

קרן אגרות החוב סדרה 184 עומדת לפירעון בעשרה תשלומים חצי שנתיים שווים, החל מיום 5 בנובמבר 2025 ועד יום 5 במאי 2030. הקרן אינה צמודה, והיא נושאת ריבית שנתית בשיעור של 2.76% ריבית זו תשולם פעמיים בשנה בימים 5 במאי ו-5 בנובמבר של כל אחת מהשנים 2022 עד 2030, בעד תקופה של שישה חודשים שנסתיימה ביום הקודם ליום התשלום, למעט התשלום הראשון של הריבית אשר ישולם ביום 5 בנובמבר 2022 בגין התקופה המתחילה ביום המסחר הראשון שלאחר יום המכרז על אגרות החוב ועד ליום 4 בנובמבר 2022. שיעור הריבית לתשלום במועד הריבית הראשון יהיה 1.68625%.

קרן הנע"מ סדרה 1 והריבית בגינה יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 23 במרס 2023, היא אינה צמודה, ונושאת ריבית בשיעור של 0.25% מעל לריבית בנק ישראל.

אגרות החוב בסדרה 184 וניירות הערך המסחריים (נע"מ סדרה 1) אינם מוכרים לצורך הון פיקוחי.

בנוסף, בתאריך 27 במרס 2022 הנפיק הבנק סך של כ-632 מיליון ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים סדרה 405 בתמורה לכ-654.7 מיליון ש"ח. כתבי ההתחייבות סדרה 405 צמודים למדד המחירים לצרכן ונושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 1.5% לשנה שתשולם ב-27 במרס בכל שנה. כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 27 במרס 2033 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם במרס 2028. במועד זה, אם לא יממש הבנק את זכותו לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן במועד ההנפקה לבין ריבית העוגן במועד עדכון הריבית, כהגדרתן בדוח הצעת המדף.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 405 למניות רגילות על פי מוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (16.66 ש"ח למניה, כפוף להתאמות), כגובה מביניהם.

כתבי התחייבות סדרה 405 כשירים להיכלל בהון רוברד 2 החל ממועד ההנפקה.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 24 במרס 2022.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 במרס 2022 ב-42,433 מיליון ש"ח, לעומת 41,610 מיליון ש"ח בסוף 2021. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-31 במרס 2022 הינו 6.3%, זהה ליחס שדווח ב-31 בדצמבר 2021.

מבנה הלימות ההון^(א)

31 בדצמבר		31 במרס	
2021		2022	
במיליוני ש"ח			
הון לצורך חישוב יחס ההון			
43,117	40,446	42,563	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ^(א)
10,148	10,333	10,903	הון רובד 2, לאחר ניכויים
53,265	50,779	53,466	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
346,602	317,777	365,454	סיכון אשראי
5,592	4,488	6,178	סיכויי שוק
22,582	22,458	23,147	סיכון תפעולי
374,776	344,723	394,779	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.50%	11.73%	10.78%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.21%	14.73%	13.54%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.19%	9.21%	10.19%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)
12.50%	12.50%	13.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)

(א) למידע נוסף בגין מבנה הלימות ההון ראה [ביאור 9א](#).

(ב) החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (ליחס זה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור וזאת למעט הלוואות לרכישת דירת מגורים שהועמדו מיום 19 במרס 2020 ועד 30 בספטמבר 2021 ולמעט הלוואות לדיור לכל מטרה שהועמדו החל מיום 19 במרס 2020) ו-13.5% ליחס הון כולל.

(ג) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ב.1](#).

הירידה ביחסי הלימות ההון מקורה בגידול המשמעותי בתיק האשראי ובריידות בשווקים, בין היתר על רקע עליית הריבית. כמתואר לעיל, הרווח הכולל האחר הושפע באופן מהותי מהתאמות שליליות בגין אגרות חוב זמינות למכירה, אשר קוזזו בהתאמות חיוביות של ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים. עם זאת, הירידה בשווי אגרות החוב נזקפת מיידית להון הפיקוחי בעוד שההשפעה החיובית על ההתחייבות בגין הטבות לעובדים בשל עליית הריבית נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

כן יציין כי עסקת המיזוג של בנק לאומי ארה"ב עם Valley הושלמה ביום 1 באפריל 2022. עסקה זו צפויה לשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.

לפרטים נוספים בגין עסקה זו ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות וביאור 16.ב](#). לפרטים נוספים בגין שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי מופיע להלן בפסקת [הלימות ההון](#).

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי הון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013, נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, אשר הופחתה בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022. החל מיום 1 בינואר 2022 מכשירי הון אלה אינם מוכרים עוד להון הפיקוחי.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדירור" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור. ביום 6 באוקטובר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדירור", שבמסגרתו הובהר כי הדרישה להגדלת יעד ההון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור מתייחסת ליעד הון עצמי רובד 1 בלבד ואין חובה ליישמה גם ביחס ליעד ההון הכולל. בהתאם לכך, עודכן יחס ההון הכולל המזערי, הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים בביאור 9א.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה). בהתאם להוראת השעה, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף 10%-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל, החליט הפיקוח על הבנקים להאריך מעת לעת את תוקף הוראת השעה. ביום 27 בדצמבר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לפיו החל מיום 1 בינואר 2022 יפוג תוקף הוראת השעה למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר, וביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף לפיו הוחלט שלא לבטל את הוראת השעה אלא לשוב ולעדכנה.

על פי ההוראה, תוקף ההקלה ביעדי ההון הוא עד 31 בדצמבר 2023, כאשר יחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון ביום 31 בדצמבר 2021 או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ליום 31 בדצמבר 2021, יחס הון עצמי רובד 1 של לאומי הינו 11.50%, ויחס ההון הכולל הינו 14.21%, ולפיכך החל מיום 1 בינואר 2022 חלים על לאומי יעדי ההון המזעריים שחלו טרם הוראת השעה, קרי יחס הון עצמי רובד 1 שלא יפחת מ-10%, ויחס הון כולל שלא יפחת מ-13.5%. עוד נקבע בחוזר כי בתקופה שעד יום 30 ביוני 2022, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3% לא תחשב כחריגה מיחסי ההון הנדרשים, בכפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח לפיקוח על הבנקים.

במסגרת הוראת השעה נקבע כי בגין הלוואות לדיוור אשר הועמדו בתקופה החל מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% מיתרת הלוואה, הקבועה בסעיף 14א. להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיוור. בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, נותרה ההקלה כאמור רק בהתייחס לדרישת ההון בגין הלוואות לדיוור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). בהתאם, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת הלוואות לדיוור, ליום 31 במרס 2022 הינה 0.19% במזנחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 במרס 2022 הינן 10.19% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת הלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

בנוגע ליחס המינוף, בהוראת השעה נקבע שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% קודם לכן). ביום 15 במאי 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראת השעה, ולפיו תוקף ההקלה יוארך עד 30 ביוני 2024, כאשר יחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ביום 31 בדצמבר 2023 או מיחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP השימוש במבחני קיצון, ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

עם תחילת משבר הקורונה החליט דירקטוריון הבנק להפחית את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ל-9.5%. לאור סימן של ההקלות ביעדי ההון, החליט דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2022, לעדכן את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ולהעלות ל-10.5%, כפי שהיה טרם משבר הקורונה.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 9 במרס 2022 (אסמכתא: 027670-01-2022).

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בחוזר הפיקוח מיום 27 בדצמבר 2021, בוטלו ההגבלות על חלוקת דיבידנדים ונקבע כי בהקשר זה, התאגידים הבנקאיים צריכים לנהוג בזהירות, כאשר הם בוחנים את המודל העסקי שלהם וכן להביא בחשבון כי עדיין קיימת רמה מסוימת של אי וודאות בשווקים, הנובעת בין היתר מהתפתחות מוטציות חדשות של הנגיף.

ביום 23 במאי 2022 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-322 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח הנקי לרבעון הראשון של 2022 וזאת בין היתר על רקע הצמיחה המשמעותית של הבנק באשראי. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. מהווה כ-22.142 אגורות. הדירקטוריון קבע את יום 7 ביוני 2022 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 15 ביוני 2022 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
12 באוגוסט 2021	2 בספטמבר 2021	43.36	630
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11	1,367
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588

התאמות להון עצמי רובד 1

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

למידע בנוגע למדידת ההתחייבויות לעובדים ראה פרק [הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון כדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2021](#).

למידע בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכח אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר. תוקף המכתבים הוא עד ליום 31 בדצמבר 2021, במטרה לאפשר גיבוש תכניות התייעלות נוספות.

ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2022 מיוחסים להון הפיקוחי 95% מעלויות תכנית זו.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 במרס 2022 מיוחסים להון הפיקוחי 55% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכונים השוק. במרס 2020 פורסמה הודעה מטעם הגוף המפקח על ועדת באזל, שלפיה היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, יידחה בשנה יחל ב-1 בינואר 2023. באיחוד האירופי צפויה דחיה של היישום לשנת 2025. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו ההוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

באפריל 2019 הודיע הפיקוח על הבנקים על הכוונה להתחיל ליישם הנחיות של ועדת באזל משנת 2014 בנושא "הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי" (SA-CCR).

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות וועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

ביום 15 במרס 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר "טיפול בסיכון אשראי צד נגדי", הכולל עדכונים והבהרות שונות (שאלות ותשובות) בנוגע ליישום הוראה 203A.

ביום 7 באפריל 2022 פורסם חוזר המעדכן את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות ההון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ו-218 בנושא "יחס המינוף". בהתאם לעדכונים, החישוב של החשיפה יבוצע בהתאם להוראה 203A. תאריך היישום של הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי" ותאריך היישום של העדכונים להוראות 203 ו-218 יחול ב-1 ביולי 2022. תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

הבנק בוחן את ההשפעות של ההוראות האמורות וממשיך בהיערכותו ליישומן. בהתאם להערכת הבנק, הוראות אלו צפויות להגדיל את דרישות ההון בגין מכשירים נגזרים, להקטין את יחס המינוף ולהשפיע על חישובי מגבלת ריכוזיות ענפית ומגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים. בשלב זה לא ניתן לאמוד באופן מהימן את היקף השפעתן הצפויה.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן עדכונים נוספים במסגרת התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין נוספות שהותאמו לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון - הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיר שמשווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה יחול קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רובד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית).

להשפעת יישום ההוראות החדשות על דוחותיו הכספיים של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק ראה [ביאור 1.1](#).

טיוטת חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכוני אשראי

ביום 20 במרס 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי". במסגרת החוזר, יועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת מקרקעין למטרות פיתוח ובניה בשיעור העולה על 75% משווי הנכס הנרכש (LTV), זאת למעט מימון נדל"ן חקלאי ללא אופק תכנוני. הבנק בוחן את השאלות העולות מהשינוי האמור ובהתאם את השפעתם האפשרית.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 במרס 2022 בכ-394.8 מיליארד ש"ח. גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 במרס 2022 מסתכם בכ-42.5 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1 יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של כ-0.06% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, השפעה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג בין חברת הבת של לאומי בארה"ב Bank Leumi USA לבין Valley National Bancorp והחל ממועד זה מחזיק הבנק ב-14.2% ממניות הבנק הממוזג.

ראה דיווח מידי מיום 3 באפריל 2022 (אסמכתא 1695-01-04-2022).

להשפעה הצפויה של השלמת עסקת המיזוג על יחסי ההון של לאומי, ראה להלן בפרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

	31 במרס		31 בדצמבר
	2021	2022	2021
במיליוני ש"ח			
בנתוני המאוחד			
הון רובד 1	40,446	42,563	43,117
סך החשיפות	612,517	720,542	711,125
יחס מינוף			
יחס מינוף	6.60%	5.91%	6.06%
יחס מינוף מזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)	5.50%	5.50%	5.50%

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה סעיף [הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים](#) לעיל ו**ביאור 99**.

(א) למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף [התאמות להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250](#) לעיל.

הירידה ביחס המינוף מקורה בגידול המשמעותי בתיק האשראי ובירידות בשווקים, בין היתר על רקע עליית הריבית. כמתואר לעיל, הרווח הכולל האחר הושפע באופן מהותי מהתאמות שליליות בגין אגרות חוב זמינות למכירה, אשר קוזזו בהתאמות חיוביות של ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים. עם זאת, הירידה בשווי אגרות החוב נזקפת מיידית להון הפיקוחי בעוד שהשפעה החיובית על ההתחייבות בגין הטבות לעובדים בשל עליית הריבית נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק. קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

למידע נוסף בדבר קווי עסקים בגישת הנהלה ראה פרק [מגזרי פעילות בדוחות הכספיים לשנת 2021](#).

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2022												
בנק												בנק
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	במיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו:												
2,899	256	33	3	46	307	276	365	1,065	548	269	279	מחיצוניים
-	(8)	(2)	(1)	587	(36)	(80)	7	(707)	240	25	215	בינמגזרי
2,899	248	31	2	633	271	196	372	358	788	294	494	הכנסות ריבית, נטו
950	73	154	(9)	(78)	104	59	148	5	494	121	373	הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית
3,849	321	185	(7)	555	375	255	520	363	1,282	415	867	סך כל ההכנסות
(40)	(11)	3	(3)	10	(51)	3	104	(1)	(94)	(44)	(50)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,794	187	49	210	96	35	66	178	85	888	241	647	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,095	145	133	(214)	449	391	186	238	279	488	218	270	רווח (הפסד) לפני מס
483	41	33	(286)	154	134	64	81	95	167	75	92	הפרשה (הטבה) למס
1,609	94	107	72	295	257	122	157	184	321	143	178	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 במרס 2022												
349,775	^(א) 5,675	1,099	5,646	20,258	48,088	46,526	56,419	108,947	57,117	25,824	31,293	אשראי לציבור, נטו
516,711	^(ב) 2,787	-	3	141,674	13,223	29,861	90,840	-	238,323	51,158	187,165	פיקדונות הציבור

(א) לא כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 18,915 מיליון ש"ח.
 (ב) לא כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 22,536 מיליון ש"ח.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2021												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	בנק									אנשים פרטיים
			אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	סך הכל	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
2,348	233	23	1	93	234	272	328	613	551	265	286	מחיצוניים
-	1	1	-	218	(18)	(80)	(4)	(297)	179	14	165	בינמגזרי
2,348	234	24	1	311	216	192	324	316	730	279	451	הכנסות ריבית, נטו
1,374	61	108	89	388	78	57	113	4	476	113	363	הכנסות שאינן מריבית
3,722	295	132	90	699	294	249	437	320	1,206	392	814	סך כל ההכנסות
(212)	16	1	6	36	(121)	(68)	(4)	(15)	(63)	(52)	(11)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,839	180	48	214	103	29	74	189	75	927	236	691	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,095	99	83	(130)	560	386	243	252	260	342	208	134	רווח (הפסד) לפני מס
753	22	20	12	192	132	83	86	89	117	71	46	הפרשה למס
1,340	68	69	(142)	369	254	160	166	171	225	137	88	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 במרס 2021												
307,561	22,913	820	5,703	7,859	35,107	42,644	46,766	93,277	52,472	24,534	27,938	אשראי לציבור, נטו
460,412	26,745	-	3	87,708	10,650	26,449	75,069	-	233,788	49,134	184,654	פיקדונות הציבור

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	בנק									
			אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
10,346	963	106	10	357	1,072	1,017	1,387	3,251	2,183	1,075	1,108	מחיצוניים
-	(16)	-	(2)	1,520	(137)	(312)	(20)	(1,893)	860	84	776	בימגזרי
10,346	947	106	8	1,877	935	705	1,367	1,358	3,043	1,159	1,884	הכנסות ריבית, נטו
5,511	248	^(M) 969	333	1,009	326	241	468	18	1,899	460	1,439	הכנסות שאינן מריבית
15,857	1,195	1,075	341	2,886	1,261	946	1,835	1,376	4,942	1,619	3,323	סך כל ההכנסות
(812)	(4)	13	(21)	31	(39)	(240)	(119)	(137)	(296)	(263)	(33)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,428	761	206	825	420	134	277	731	322	3,752	982	2,770	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
9,241	438	856	(463)	2,435	1,166	909	1,223	1,191	1,486	900	586	רווח (הפסד) לפני מס
3,275	102	216	81	833	399	311	418	407	508	308	200	הפרשה למס
6,028	297	738	(544)	1,605	767	598	805	784	978	592	386	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 בדצמבר 2021												
342,879	23,497	1,006	5,532	15,749	43,665	41,417	51,408	104,525	56,080	25,745	30,335	אשראי לציבור, נטו
537,269	24,953	-	3	142,050	13,395	33,621	86,466	-	236,781	51,329	185,452	פיקדונות הציבור

(א) כולל הכנסות לאומי פרטנרס בע"מ בגין רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של כ-518 מיליון ש"ח ממניות איירונסורס וריטיילורס.

מגזרי פעילות פיקוחיים

לגבי תיאור מגזרי הפעילות העיקריים ראה פרק [מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים לשנת 2021](#).

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2022										
פועילות ישראל	משקי בית									
פועילות חו"ל	פועילות חו"ל									
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	לדיוור	לדיוור
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	לדיוור	לדיוור
2,899	248	2	818	21	451	217	470	11	352	309
950	73	(3)	50	52	158	99	223	44	242	12
3,849	321	(1)	868	73	609	316	693	55	594	321
(40)	(11)	-	24	(2)	-	20	(16)	-	(48)	(7)
1,794	187	159	100	46	118	111	384	27	577	85
2,095	145	(160)	744	29	491	185	325	28	65	243
483	41	(308)	262	10	174	66	116	10	26	86
1,609	94	148	489	19	317	119	209	18	39	157
יתרה ליום 31 במרס 2022										
373,765	24,899	-	-	9,058	105,229	37,399	60,338	450	28,691	107,701
539,247	25,323	-	-	118,674	93,504	63,410	89,821	26,620	121,895	-
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2021										
פועילות ישראל	משקי בית									
פועילות חו"ל	פועילות חו"ל									
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	לדיוור	לדיוור
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	לדיוור	לדיוור
2,348	234	(2)	504	13	374	187	429	11	334	264
1,374	61	59	484	46	141	78	205	42	245	13
3,722	295	57	988	59	515	265	634	53	579	277
(212)	16	-	24	-	(136)	(41)	(43)	-	(12)	(20)
1,839	180	172	86	57	102	117	397	26	627	75
2,095	99	(115)	878	2	549	189	280	27	(36)	222
753	22	(28)	312	-	200	70	102	10	(15)	80
1,340	68	(87)	573	2	349	119	178	17	(21)	142
יתרה ליום 31 במרס 2021										
312,753	23,330	-	-	2,009	83,293	31,412	53,466	361	26,607	92,275
460,412	26,745	-	-	76,698	72,039	54,584	81,102	26,154	123,090	-

(א) כולל יתרת הלוואות לדיוור ליום 31 במרס 2022 בסך 200 מיליון ש"ח, וליום 31 במרס 2021 בסך 130 מיליון ש"ח.

(ב) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 19,187 מיליון ש"ח.

(ג) כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 22,536 מיליון ש"ח.

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021											
סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	הלוואות לדויר	
במיליוני ש"ח											
10,346	947	(2)	2,626	54	1,610	780	1,794	40	1,371	1,126	הכנסות ריבית, נטו
										55	הכנסות שאינן מריבית
5,511	248	256	1,909	181	593	324	826	169	950	55	סך כל ההכנסות
15,857	1,195	254	4,535	235	2,203	1,104	2,620	209	2,321	1,181	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(812)	(4)	-	(42)	3	(201)	(143)	(240)	-	(44)	(141)	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
7,428	761	680	406	233	445	458	1,555	95	2,477	318	רווח (הפסד) לפני מס
9,241	438	(426)	4,171	(1)	1,959	789	1,305	114	(112)	1,004	הפרשה (הטבה) למס
3,275	102	(106)	1,495	-	689	280	462	40	(38)	351	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
6,028	297	(320)	2,777	(1)	1,270	509	843	74	(74)	653	
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021											
347,391	23,837	-	-	5,824	93,927	34,534	57,527	(א) 429	27,884	103,429	אשראי לציבור, ברוטו
537,269	24,953	-	-	127,883	90,223	60,874	86,888	25,965	120,483	-	פיקדונות הציבור

(א) כולל יתרת הלוואות לדויר ליום 31 בדצמבר 2021 בסך 181 מיליון ש"ח.

להלן שינויים עיקריים בתוצאות פעילות המגזרים הפיקוחיים:

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר משקי בית לרבעון ראשון 2022 הסתכם בכ-196 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-121 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. עיקר הגידול נובע מהכנסות ריבית, הכנסות להפסדי אשראי וקיטון בהוצאות תפעוליות.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-661 מיליון ש"ח בהשוואה ל-598 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. ברבעון ראשון 2022 חלה עלייה בעיקר בהכנסות מהלוואות לדויר כתוצאה מגידול בהיקף הפעילות.

ברבעון ראשון 2022 נרשמו הכנסות להפסדי אשראי בסך של כ-55 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-32 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הפסדי האשראי הרבעון מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי ברבעון המקביל הושפעו משיקור הפרשות כתוצאה מפתחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחנסות המהיר.

לפרטים נוספים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות נוספות של הפיקוח על הבנקים ראה [ביאור 1.1](#).

ההוצאות התפעוליות והאחרות לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-662 מיליון ש"ח בהשוואה ל-702 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקיטון הינו בעיקר כתוצאה מקיטון בהפרשה למענקים.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 136.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-131.3 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021. מרבית הגידול מקורו בעלייה ביתרות האשראי לדויר.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 121.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-120.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר עסקים זעירים וקטנים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים זעירים וקטנים לרבעון ראשון 2022 הסתכם בכ-209 מיליון ש"ח בהשוואה ל-178 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. עיקר הגידול נובע מהכנסות מריבית, הכנסה מעמלות וקישון בהוצאות תפעוליות. אשר קוזז חלקית על ידי קישון בהכנסה להפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-470 מיליון ש"ח בהשוואה ל-429 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה בהיקף האשראי.

ההכנסות שאינן מריבית לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-223 מיליון ש"ח בהשוואה ל-205 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מגידול בעמלות הפרשי המרה ועמלות ניהול חשבון.

ברבעון ראשון 2022 נרשמו הכנסות להפסדי אשראי בסך של כ-16 מיליון ש"ח בהשוואה ל-43 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הפסדי האשראי הרבעון מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי ברבעון המקביל הושפעו משחרור הפרשות כתוצאה מפתיחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחסנות המהיר.

לפרטים נוספים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות נוספות של הפיקוח על הבנקים ראה [ביאור 1.2.1](#).

ההוצאות התפעוליות לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-384 מיליון ש"ח בהשוואה ל-397 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקישון הינו בעיקר כתוצאה מקישון בהפרשה למענקים.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 60.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-57.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 89.8 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-86.9 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים בינוניים לרבעון ראשון 2022 הסתכם בכ-119 מיליון ש"ח, בדומה לרבעון מקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה בהכנסות ריבית והכנסות מעמלות, שקוזזה על ידי הוצאות להפסדי אשראי הרבעון בהשוואה להכנסות מהפסדי אשראי ברבעון המקביל אשתקד.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-217 מיליון ש"ח בהשוואה ל-187 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מגידול בהיקף האשראי.

ההכנסות שאינן מריבית לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-99 מיליון ש"ח בהשוואה ל-78 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מגידול בעמלות הפרשי המרה, טיפול באשראי וחוזים ועמלות מעסקי מימון.

ברבעון ראשון 2022 נרשמו הוצאות להפסדי אשראי בסך של כ-20 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסות מהפסדי אשראי של כ-41 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הפסדי האשראי הרבעון מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי ברבעון המקביל הושפעו משחרור הפרשות כתוצאה מפתיחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחסנות המהיר.

לפרטים נוספים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות נוספות של הפיקוח על הבנקים ראה [ביאור 1.2.1](#).

יתרת האשראי לציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 37.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-34.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 63.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-60.9 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים גדולים לרבעון ראשון 2022 הסתכם בכ-317 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-349 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקישון נובע מהכנסות להפסדי אשראי ברבעון המקביל אשתקד, שקוזזו חלקית מגידול בהכנסות ריבית ועמלות.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-451 מיליון ש"ח בהשוואה ל-374 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, הגידול נובע בעיקר מגידול בהיקף פעילות הנדל"ן שקוזז בחלקו על ידי ירידה במרווחי אשראי.

ההכנסות שאינן מריבית לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-158 מיליון ש"ח בהשוואה ל-141 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מגידול בעמלות מעסקי מימון וטיפול באשראי וחוזים.

הפסדי האשראי הרבעון מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי ברבעון המקביל הושפעו משחרור הפרשות כתוצאה מפתחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחסנות המהיר.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 105.2 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-93.9 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 במרס 2022 הסתכמה לסך של 93.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-90.2 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי של מגזר ניהול פיננסי המיוחס לבעלי מניות הבנק לרבעון ראשון 2022 הסתכם בכ-489 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-573 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הכנסות ריבית נטו לרבעון ראשון 2022 הסתכמו בכ-818 מיליון ש"ח בהשוואה ל-504 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעליית המדד בין בתקופות.

הכנסות שאינן מריבית לרבעון הראשון של 2022 הסתכמו לסך של 50 מיליון ש"ח בהשוואה ל-484 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, הקיטון נובע בעיקר מהפסד מנגזרים, אג"ח ומניות שאינן למסחר ומניות למסחר. ההפסדים הינם כתוצאה מירידות שווי השוק שחלו במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין רוסיה ואוקראינה

מגזר אחר

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר "אחר" לרבעון ראשון 2022 הסתכם בכ-148 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של כ-87 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. עיקר השינוי הינו על רקע רישום הכנסות מס מעסקת המיזוג המפורטת בפרק חברות מוחזקות עיקריות ומסגירת שומות בגין שנים קודמות, בקיזוז הכנסות ממכירת נכסים שנרשמו ברבעון המקביל אשתקד.

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת נכון למועד פרסום הדוח בעיקר בישראל, באמצעות הבנק וחברות בנות שהינן חברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית. למידע אודות מיזוג חברת הבת בארה"ב עם Valley ולמידע אודות שינוי ארגוני צפוי בבנק לאומי בריסניה (BLUK) ראה פירוט בהמשך פרק זה בחלק המתייחס לחברות מאוחדות בחו"ל.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 במרס 2022 בכ-13.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-13.3 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2021 והתרומה של החברות המוחזקות ברבעון הראשון של 2022 לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 196 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 177 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 במרס 2022 ב-8,038 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,998 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2021. התרומה של החברות המאוחדות בארץ לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברבעון הראשון של 2022 ברווח בסך 107 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך 69 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

לאומי פרטנרס בע"מ

ביום 19 ביולי 2020 הודיע בנק ישראל לבנק כי בנוגע למגבלה הקבוצתית על ההשקעות הריאליות, על הבנק לפעול בהתאם לתיאבון הסיכון שיקבע בנושא, בכפוף להליכי בחינה ואתגור שיבוצעו על ידי קווי ההגנה לרבות הביקורת הפנימית ובכפוף לעמידה במגבלת השקעות ראליות, בהתאם לסעיף 23' לחוק הבנקאות רישוי.

למידע נוסף ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות בדוחות הכספיים לשנת 2021](#).

מכירת מניות איירונסורס

ביום 28 ביוני 2021 מכרה לאומי פרטנרס, 1,290,230 מניות של חברת איירונסורס בע"מ במסגרת מיזוג של איירונסורס עם חברת SPAC, והפיכת איירונסורס לחברה נסחרת בבורסת ניו-יורק. ללאומי פרטנרס נשארה, לאחר השלמת המיזוג ומכירת המניות האמורה לעיל, החזקה במניות איירונסורס בשיעור של כ-0.75%. על מניות אלו חלו הוראות חסימה חוזיות למשך 6 חודשים החלות על בעלי מניות של איירונסורס.

לאחר פקיעת החסימה, מכרה לאומי פרטנרס חלק מיתרת המניות בהחזקתה באיירונסורס.

ההפסד לפני מס שהבנק רשם ברבעון הראשון לשנת 2022 בגין המניות שנמכרו ובגין שערך המניות שנותרו הסתכם בכ-42 מיליון ש"ח.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל ב-31 במרס 2022 הסתכם ב-3,584 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,625 מיליון ש"ח בסוף 2021.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה ברבעון הראשון של 2022 הסתכמה ברווח בסך 88 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 107 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

למידע נוסף בתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#).

בנק לאומי ארה"ב

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

Valley הינה חברת החזקות בנקאית שמחזיקה ב-Valley National Bank ("Valley Bank"). Valley Bank הוקם בשנת 1927.

עם השלמת העסקה וביצוע הליכי המיזוג, BLC מוזגה ל-Valley ו-BLUSA מוזגה ל-Valley Bank ("הסכם המיזוג").

התמורה בגין העסקה שולמה לבנק במניות Valley (90% מהתמורה) והיתרה במזומן. עם השלמת העסקה מחזיק הבנק בכ-14.2% מהון המניות של Valley והוא אינו בעל שליטה אולם נכון למועד פרסום הדוח הוא בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley.

יצוין כי החל מרבעון זה מסווגת ההשקעה בבנק לאומי ארה"ב כנכס המוחזק למכירה. אי לכך יתרות הנכסים וההתחייבויות של בנק לאומי ארה"ב ליום 31 במרס 2022 סווגו בנפרד, ללא סיווג של מספרי השוואה.

החל מהרבעון השני של שנת 2022, הבנק צפוי לטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני.

כתוצאה מהמיזוג יירשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם ברבעון הנוכחי והיתרה תרשם ברבעון השני. הרווח ברבעון זה מקורו בעיקר במגן מס בגין מכירת בנק לאומי ארה"ב בסך של כ-174 מיליון ש"ח ומהכנסה בסך של 20 מיליון ש"ח מפעילות במכשירים נגזרים לגידור כלכלי של העסקה האמורה.

להערכת הבנק, העסקה תשפר את יחסי ההון בכ-0.5%. הרוב המכריע של השיפור יבוא לידי ביטוי ביום 1 באפריל 2022 עם השלמת המיזוג.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 23 בספטמבר 2021 (מספר אסמכתא: 2021-01-080569), מיום 6 במרס 2022 (מספר אסמכתא: 2022-01-026329) ומיום 3 באפריל 2022 (מספר אסמכתא: 2022-01-041695).

למידע נוסף ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#).

בנק לאומי בריטניה (BLUK)

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL (להלן: "החברה הממוזגת"). החברה הממוזגת תעסוק במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה.

יישומו של המהלך מותנה, במספר תנאים ובהם: קבלת החלטה סופית על ידי דירקטוריון BLUK ודירקטוריון LABL, קבלת היתר מבנק ישראל, קבלת אישור הרגולטור באנגליה, וקיום דרישות הדין האנגלי לכיצוע המהלך. נכון למועד פרסום הדוח התקיימו חלק מהתנאים המתלים.

המהלך לא צפוי להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות של הבנק.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

המידע בפרק זה אינו כולל את כל המידע הנדרש בדוחות שנתיים מלאים ויש לעיין בפרק זה ביחד עם המידע הניתן בפרוט רחב [בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 ובדוח על הסיכונים לשנת 2021](#).

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושינויים פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליכה של הבנק וכן סיכונים שוק ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים, סיכון סייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון סביבתי, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו-כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרות גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

סיכונים אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיר, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף וכו' באופן שוטף את השפעת גובה הריבית על סיכון תיק האשראי.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 בוצעו התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון. לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי

חשיפה לסיכונים כתוצאה מעלייה בהיקפי התחלואה מעת לעת עדיין קיימת, אך נמוכה משמעותית בעוצמתה לעומת תחילת המשבר.

עדיין קיים פער במידת התאוששות בין הענפים שנפגעו מהמשבר באופן משמעותי ביותר לשאר ענפי המשק.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 המשיכה מגמת השיפור בשוק העבודה: שיעור האבטלה בהגדרה ה"רחבה" (הכוללת מלבד בלתי מועסקים גם עובדים הנעדרים זמנית מהעבודה מסיבות הקשורות בקורונה וכן עובדים אשר לא משתתפים בכח העבודה ופוטרו החל ממרס 2020) אותו מפרסמת הלמ"ס מאז ראשית המגיפה, הינו במגמת ירידה ובחודש מרס 2022 הסתכם בכ-5.3%, הנתון הנמוך ביותר מאז פרוץ המגיפה.

שיעור האבטלה בהגדרה הרגילה (בלתי מועסקים) בסוף חודש מרס 2022 הסתכם ב-3.2% לעומת 3.5% ערב משבר הקורונה.

ראוי לציין כי רוב הלקוחות העסקיים והפרטיים להם נדחו חלויות, חזרו, בשלב זה, לשלם באופן סדיר.

הבנק ממשיך לבצע ניטור ומעקב שוטפים אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#) ופסקת השפעת הקורונה בפרק התפתחויות עיקריות במשק [בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

השפעת משבר רוסיה-אוקראינה על סיכון האשראי

העימות הביטחוני שפרץ בין רוסיה ואוקראינה מהווה גורם המגביר את מידת חוסר הודאות בשווקים הפיננסיים ברחבי העולם, ובאירופה בפרט, התפתחויות אפשריות במלחמה עשויות להשפיע גם על המשק בישראל. נכון לעתה ההשפעה הישירה על תיק האשראי של לאומי זניחה.

למידע נוסף בנושא זה ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL). כתוצאה מיישום הכללים החדשים, הבנק עדכן והתאים את מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי כמפורט בהרחבה [בכאור 1.ב.1](#). לדוחות הכספיים.

ההכנסה מהפסדי אשראי ברבעון הראשון של שנת 2022 הסתכמה בכ-40 מיליון ש"ח מתוכה הכנסה של כ-314 מיליון ש"ח בהפרשה הפרטנית והוצאה של כ-274 מיליון ש"ח בהפרשה הקבוצתית. ההפרשה להפסדי אשראי מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה.

נוכח העובדה שמגיפת הקורונה עשויה לתת את אותותיה בצורת גלים באים וחולפים אי הוודאות עדיין קיימת גם בתקופה הנוכחית, אם כי בעוצמה מופחתת לעומת שנת 2021. בראשית שנת 2022 החל הגל החמישי של התחלואה שהתאפיין בהדבקה מהירה שגרמה לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו, בעיקר בסין, שם יושמה מדיניות של "אפס COVID". המגבלות הנוקשות בסין פוגעות בפעילות הכלכלית השוטפת שלה ונוצרו עיכובים בשרשרת האספקה הגלובלית.

כמו כן, התמשכותה של המלחמה בין רוסיה לאוקראינה והשפעותיה הכלכליות הגלובליות, תרמה לעליית האינפלציה בעולם ובנקים מרכזיים ברחבי העולם החלו בהעלאות ריבית.

למידע נוסף ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת, בין היתר, מניסיון העבר, מנדבך איכותי, הכולל מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו-כלכליות ומטבעה מבוססת על שיקול דעת משמעותי.

לאור אי הוודאות הקיימת היום בשווקים כמתואר לעיל, יכול שההפרשה תשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

הבנק יישם את הנחיות בנק ישראל בנושא נגיף הקורונה שנתנו עד כה ואימץ את המתווים האחידים שפרסם בנק ישראל לשינוי בתנאי הלוואות, בעיקר באמצעות דחיית תשלומים של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים, פג תוקפם של מתווים אלו.

נכון ליום 31 במרס 2022:

עיקרן של יתרות החוב הנמצאות עדיין בדחיית תשלומים (ואינן מסווגות בסיווג בעייתי), הוא לתקופה העולה על שישה חודשים.

כ-90.0% מתוך סך המשכנתאות שהוקפאו ועדיין קיימת בגינן יתרת חוב חזרו לשלם כרגיל וכ-1.8% מסך חבות המשכנתאות עדיין בסטטוס של הקפאת תשלומים.

הבנק מנטר את סיכון האשראי של לקוחותיו ובכלל זה אוכלוסיית הלקוחות אשר דחו תשלומי הלוואה על מנת לזהות במועד כל התדרדרות באשראי לרבות חשיפה פוטנציאלית להפסד. זאת הן במסגרת תהליכי ניטור ואיתור של הלקוחות ברשימות המעקב השוטפות של הבנק והן במסגרת ניטור ייעודי לזיהוי לקוחות בעלי פוטנציאל פגיעה גבוה יותר מהמשבר.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה וכן [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

פרטים בדבר יתרת החובות בישראל, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 31 במרס 2022, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה

פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽¹⁾ בניגם הסתיימה, נכון למועד הדיווח		פירוט נוסף של יתרת האשראי לציבור בגינו נדחו תשלומים		פירוט נוסף של חובות לא בעייתיים		פירוט נוסף של חובות לא בעייתיים לגביהם בוצעה דחיה מצטברת		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח	
מזה: כפיגור של 30 ימים או יותר	יתרת אשראי לציבור	יותר מ-3 חודשים	סך הכל חובות לא בעייתיים	חובות ביצוע כפיגור של 30 ימים או יותר	חובות ביצוע כפיגור של 30 ימים או יותר	יותר מ-6 חודשים	יותר מ-6 חודשים	חובות בעייתיים	חובות בעייתיים	סכום התשלומים שנדחו בפועל ⁽²⁾	יתרת האשראי הלוואות ⁽³⁾
-	798	55	55	55	-	-	-	281	43	37	336
-	2,046	162	9	182	182	-	-	26	64	47	208
48	5,326	174	16	209	207	-	2	19	50	350	228
19	1,314	3	2	19	16	-	3	1	3	269	20
171	15,937	1,558	48	1,705	147	-	1,558	63	225	3,879	1,768
238	25,421	1,952	75	2,170	607	-	1,563	390⁽⁴⁾	385	4,582	2,560
483	27,003	2,324	174	2,741	777	3	1,961	390	436	5,934	3,131

- (א) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ואינה כוללת דחיה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.
 (ב) מזה: סווגו כחובות שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 19 מיליון ש"ח.
 (ג) מספר הלוואות מוצג ביחידות.

הלוואות בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק חתם על הסכמים עם המדינה (שעודכנו מעת לעת) להעמדת הלוואות בערבות מדינה במסגרת "קרנות קורונה", שייעודן סיוע לעסקים (קטנים, בינוניים וגדולים), שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה. תנאי הלוואות נקבעו על ידי משרד האוצר והם אחידים לכל סוגי הלוואים.

הוחלט על ידי המדינה והבנק על הארכת פעילות קרן קורונה (מסלול כללי ומסלול מוגבר) עד ליום 30 באפריל 2022.

קבלת ערבות המדינה סייעה לבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ותרמה באופן חיובי לאיכות תיק האשראי של הבנק.

מידע בדבר אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה

סיווג לקוח	יתרת חוב רשומה ליום 31 במרס 2022	יתרת חוב רשומה ליום 31 בדצמבר 2021
עסקים קטנים וזעירים	3,400	3,636
עסקים בינוניים	1,100	1,190
עסקים גדולים	277	307
סך הכל	4,777	5,133

הערות:

1. סיווג הלקוחות מבוסס על מגזרי פעילות - פיקוחיים.
2. עד ליום 30 באפריל 2022 העמיד הבנק במסגרת הקרן בערבות המדינה הלוואות לעסקים בסך של כ-6.8 מיליארד ש"ח. בנוסף אישר הבנק הלוואות בסך של כ-0.2 מיליארד ש"ח שטרם נמשכו על ידי הלקוחות.

למידע נוסף בנושא זה ראה פרק [סיכון אש"א בדוח הדיסקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים

31 במרס 2022			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
267,682	105,502	26,932	400,116
סיכון אשראי מאזני			
113,230	4,275	12,743	130,248
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
(25,567)	(50)	(299)	(25,916)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(ג)			
355,345	109,727	39,376	504,448
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
2,342	1,892	1,272	5,506
א. לא בעייתי			
4,923	570	626	6,119
ב. סך הכל בעייתי			
2,800	52	439	3,291
בעייתי צובר ^(ד)			
2,123	518	187	2,828
בעייתי לא צובר ^(ד)			
7,265	2,462	1,898	11,625
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
1,235	-	209	1,444
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
(1,499)	-	-	(1,499)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(ג)			
7,001	2,462	2,107	11,570
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
33	-	48	81
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר			
362,346	112,189	41,483	516,018
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור^(א)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
2,123	518	187	2,828
א. חובות לא צוברים			
12	-	-	12
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו			
(281)	-	-	(281)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(ג)			
1,854	518	187	2,559
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור^(א)			
0.76%			

- (א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ב) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ד) למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב](#).
- (ה) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב](#).
- (ו) למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.ב.1](#).

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים (המשך)

31 במרס 2021			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
211,350	88,082	24,436	323,868
91,167	3,358	12,005	106,530
302,517	91,440	36,441	430,398
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
3,366	3,723 ^(ה)	1,489	8,578
6,945	723	641	8,309
3,977	700	432	5,109
2,968	23	209	3,200
10,311	4,446	2,130	16,887
930	-	193	1,123
11,241	4,446	2,323	18,010
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)			
63	698	32	793
313,758	95,886	38,764	448,408
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור^(א)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
2,968	23	209	3,200
4	-	-	4
2,972	23	209	3,204
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
1.02%			

- (א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ב) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ה) בעקבות משבר הקורונה הרחיב הבנק את הגדרת סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע בהלוואות לדיוור, כך שהיא תכלול גם את אוכלוסיית הלקוחות שאושרה להם במהלך חיי ההלוואה דחיית תשלומים ארוכה משישה חודשים ומצויים עדיין בתקופת הדחיה.
- (ו) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.ב.1](#).

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים (המשך)

31 בדצמבר 2021			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
235,658	100,757	25,963	362,378
סיכון אשראי מאזני			
107,020	3,724	12,282	123,026
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ד)			
342,678	104,481	38,245	485,404
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
2,236	2,302 ^(ה)	1,400	5,938
א. לא בעייתי			
5,174	629	638	6,441
ב. סך הכל בעייתי			
2,806	609	433	3,848
בעייתי צובר ^(ב)			
2,368	20	205	2,593
בעייתי לא צובר ^(ג)			
7,410	2,931	2,038	12,379
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
1,220	-	212	1,432
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ד)			
8,630	2,931	2,250	13,811
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
284	609	48	941
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)			
351,308	107,412	40,495	499,215
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור^(א)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
2,368	20	205	2,593
א. חובות לא צוברים			
9	-	-	9
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו			
2,377	20	205	2,602
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
0.75%			

- (א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ב) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ה) בעקבות משבר הקורונה הרחיב הבנק את הגדרת סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע בהלוואות לדיוור, כך שהיא תכלול גם את אוכלוסיית הלקוחות שאושרה להם במהלך חיי ההלוואה דחיית תשלומים ארוכה משישה חודשים ומצויים עדיין בתקופת הדחיה.
- (ו) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.2.1](#).

תנועה באשראי לציבור לא צובר

תנועה באשראי לציבור לא צובר¹

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2022		
מסחרי	פרטי ^(א)	סך הכל
במיליוני ש"ח		
2,368	225	2,593
יתרת חובות לא צוברים לתחילת התקופה		
21	583	604
השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעיתיים ^(א)		
2,389	808	3,197
יתרת חובות לא צוברים ליום 1 בינואר 2022		
263	159	422
חובות שסווגו כחובות לא צוברים במהלך התקופה		
(89)	(113)	(202)
חובות שחזרו לסיווג צובר		
(127)	(17)	(144)
חובות לא צוברים שנמחקו		
(319)	(132)	(451)
חובות לא צוברים שנפרעו		
6	-	6
התאמה מתרגום דוחות כספיים		
(281)	-	(281)
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ב)		
1,842	705	2,547
יתרת חובות לא צוברים לסוף התקופה		

(א) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה ASU 2016-13. ראה [ביאור 2.1.1](#).

(ב) למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 2.16](#).

(ג) כולל יתרת חובות של פרטי אחר והלוואות לדיור.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2021 ^(א)		
מסחרי	פרטי ^(ב)	סך הכל
במיליוני ש"ח		
3,213	266	3,479
יתרת חובות לא צוברים לתחילת התקופה		
224	92	316
חובות שסווגו כחובות לא צוברים במהלך התקופה		
(95)	(60)	(155)
חובות שחזרו לסיווג צובר		
(79)	(19)	(98)
חובות לא צוברים שנמחקו		
(319)	(48)	(367)
חובות לא צוברים שנפרעו		
24	1	25
התאמה מתרגום דוחות כספיים		
2,968	232	3,200
יתרת חובות לא צוברים לסוף התקופה		

(א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1.1](#).

(ב) כולל יתרת חובות של פרטי אחר והלוואות לדיור.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2022			
מסחרי	פרטי ^(א)	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
1,728	185	1,913	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לתחילת התקופה
1	94	95	השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעייתיים ^(א)
1,729	279	2,008	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש ליום 1 בינואר 2022
67	78	145	ארגונים מחדש לא צוברים שבוצעו במהלך התקופה
(84)	(49)	(133)	חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג צובר
(58)	(15)	(73)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנמחקו
(195)	(24)	(219)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנפרעו
3	-	3	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(152)	-	(152)	בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ב)
1,310	269	1,579	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לסוף התקופה

(א) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה ASU 2016-13. ראה [ביאור 1.ב.1](#).
 (ב) למידע בנוגע לפעילות המוזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.6.ב](#).
 (ג) כולל יתרת חובות של פרטי אחר והלוואות לדיור.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2021 ^(א)			
מסחרי	פרטי ^(ב)	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
1,904	187	2,091	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לתחילת התקופה
344	79	423	ארגונים מחדש לא צוברים שבוצעו במהלך התקופה
(80)	(41)	(121)	חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג צובר
(33)	(12)	(45)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנמחקו
(137)	(22)	(159)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנפרעו
10	-	10	התאמות מתרגום דוחות כספיים
2,008	191	2,199	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לסוף התקופה

(א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.ב.1](#).
 (ב) כולל יתרת חובות של פרטי אחר והלוואות לדיור.

גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי

בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2022 המאמצות את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות ספציפיות נוספות בנושא הלוואות לדיור ועדכונים של הוראות נוספות ממועד זה בנושא סיווג חובות. בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי. ככלל, אומדני הבנק מבוססים על הפסדי עבר לאחר התאמתם בגין השתנות מאפייני האשראי, התאמה בגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות לעתיד. כתלות בתיק האשראי, הרכיבים הכמותיים מבוססים בין היתר, על מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). אומדנים אלה מתחשבים בשורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה הקיימים והחזויים וכיוצא באלה. אומדני הבנק כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי אי וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת. למידע נוסף בנושא יישום כללי החשבונאות החדשים ראה [ביאור 1.ב.1](#).

להלן פירוט מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי

31 במרס 2022 ^(א)			
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל
באחוזים			
ניתוח איכות האשראי לציבור			
0.90	0.48	0.65	0.76
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר ⁽¹⁾ מיתרת האשראי לציבור			
0.91	0.48	0.81	0.78
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר ⁽¹⁾ או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור			
2.08	0.53	2.17	1.64
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור			
3.07	2.28	6.57	3.11
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור			
ניתוח ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח⁽²⁾			
- ⁽³⁾	(0.03)	(0.64)	(0.04) ⁽⁴⁾
שיעור ההוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין הציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור			
-	-	0.03	- ⁽⁵⁾
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת			
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור			
1.72	0.29	2.36	1.36
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור			
192.28	61.00	364.17	179.60
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר			
189.33	61.00	289.79	174.60
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר ⁽²⁾ או נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר			
-	-	85.15	634.88
יחס יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מהמחיקות נטו בגין אשראי לציבור ⁽³⁾⁽⁴⁾			

- (א) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#) ו**ביאור 16.ב**.
 (ב) על בסיס שנתי.
 (ג) למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1.ב](#).
 (ד) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.
 (ה) כולל הוצאות להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, בנקים, ממשלות ואג"ח.
 (ו) במיליוני ש"ח.

ברבעון הראשון לשנת 2022 נרשם שיפור ברוב המדדים המובאים לעיל. זאת בעיקר לאור הירידה בתחלואה, השיפור במצב המשק ובמצב שוק העבודה וחזרתו של המשק לשגרה.
 הבנק ממשיך לעקוב באופן זהיר והדוק אחר ההתפתחויות במצב הכלכלה והבריאות והשלכותיהן האפשריות על סיכוני האשראי.
 למידע נוסף בנושא זה ראה פרק [סיכוני אשראי - השפעת משבר הקורונה](#) לעיל.

בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2022 הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות ספציפיות נוספות בנושא הלוואות לדיוור ועדכונים של הוראות נוספות ממועד זה בנושא סיווג חובות בעייתיים.
 מספרי ההשוואה מייצגים את מתודולוגיית רישום ההפרשה הקודמת ליישום CECL, אולם חלקם מוצגים לפי מתכונת הגילוי החדשה של הוראות הפיקוח בנושא זיהוי וסיווג חובות בעייתיים צוברים ולא צוברים (חלף חובות פגומים).

להלן פירוט מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

31 במרס 2021 ^(ב)			
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל
באחוזים			
ניתוח איכות האשראי לציבור			
1.53	0.02	0.78	1.02
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר מיתרת האשראי לציבור			
1.57	0.78	0.90	1.28
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר או שנמצא בפגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור			
3.59	0.78	2.40	2.66
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור			
5.32	4.81	7.98	5.40
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור			
ניתוח ההכנסות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח^(א)			
(0.39)	(0.08)	(0.20)	(0.28)
שיעור ההכנסות להפסדי אשראי בגין הציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור			
(0.28)	0.01	0.05	(0.16)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת			
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור			
1.97	0.66	2.84	1.66
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור			
128.67	^(ג) +	363.16	162.25
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר			
126.00	85.16	314.94	130.03
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפגור של 90 ימים או יותר			
(7.52)	51.17	63.25	(10.73)
יחס יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מהמחיקות נטו בגין אשראי לציבור ^{(ב)(ד)}			

(א) על בסיס שנתי.

(ב) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.2.1](#).

(ג) שיעור גבוה מ-1,000 אחוז.

(ד) במיליוני ש"ח.

להלן פירוט מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2021 ^(א)			
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל
באחוזים			
ניתוח איכות האשראי לציבור			
1.10	0.02	0.73	0.75
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר מיתרת האשראי לציבור			
1.23	0.61	0.90	1.02
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר או שנמצא בפגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור			
2.40	0.61	2.27	1.85
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור			
3.44	2.83	7.26	3.56
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור			
ניתוח ההכנסות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח			
(0.32)	(0.15)	(0.16)	(0.25)
שיעור ההכנסות להפסדי אשראי בגין הציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור			
(0.06)	- ^(ג)	0.07	(0.03)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת			
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור			
1.54	0.47	2.53	1.30
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור			
139.86	+ ^(ב)	346.83	174.01
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר			
124.89	77.74	281.03	127.67
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפגור של 90 ימים או יותר			
(29.57)	244.50	35.55	(50.13)
יחס יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מהמחיקות נטו בגין אשראי לציבור ^(ד)			

- (א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).
- (ב) שיעור גבוה מ-1,000 אחוז.
- (ג) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.
- (ד) במיליוני ש"ח.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק

31 במרס 2022						
הפסדי אשראי ^{(ג)ו(ט)}						
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ^(ד)	מזה: דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	סיכון אשראי כולל ^(א)
במיליוני ש"ח						
בגין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
(337)	(4)	(1)	109	478	30,739	31,352
(865)	2	32	72	375	87,839	88,422
(1,058)	(81)	37	136	209	42,906	43,357
(411)	5	(7)	117	380	35,716	36,246
(138)	(1)	-	20	33	51,308	51,341
(1,114)	38	(31)	714	1,573	51,543	53,372
(3,923)	(41)	30	1,168	3,048	300,051	304,090
(317)	-	(7)	518 ^(מ)	570	109,701	112,163
(699)	2	(48)	186	646	39,260	41,363
-	-	-	-	-	(234)	(234)
(4,939)	(39)	(25)	1,872	4,264	448,778	457,382
(24)	-	7	-	-	42,525	42,525
-	-	-	-	-	(82)	(82)
(24)	-	7	-	-	42,443	42,443
(4,963)	(39)	(18)	1,872	4,264	491,221	499,825
בגין פעילות לווים בחו"ל						
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל - כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה^(ה)						
(664)	41	(29)	1,145	2,825	81,352	85,817
285	-	-	(281)	(717)	(25,682)	(27,181)
(379)	41	(29)	864	2,108	55,670	58,636
(7)	-	7	-	-	59,626	59,627
-	-	-	-	-	(2,296)	(2,296)
(7)	-	7	-	-	57,330	57,331
(386)	41	(22)	864	2,108	113,000	115,967
(5,349)	2	(40)	2,736	6,372	604,221	615,792

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 367,227, 135,643, 19,869, 2,882, 90,171 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ז) למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 2.16](#).
- (ח) למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).
- (ט) יתרת הפרשה להפסדי אשראי לפי CECL - למידע נוסף ראה [ביאור 1.1](#).

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2021

הפסדי אשראי ^(ג)						
יתרת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	סיכון	סיכון	דירוג	אשראי
להפסדי	נטו	בגין הפסדי	אשראי לא	אשראי	ביצוע	אשראי
אשראי		אשראי	צובר ^(ד)	בעייתי ^(ה)	אשראי ^(ה)	כולל ^(א)
במיליוני ש"ח						
בנין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
(496)	(2)	54	224	557	26,001	26,947
תעשייה						
(485)	(33)	(27)	73	387	65,757	66,243
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)						
(426)	(12)	4	264	566	35,821	36,804
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן						
(470)	(1)	(10)	174	896	31,171	32,148
מסחר						
(265)	(4)	19	5	16	33,820	33,836
שירותים פיננסיים						
(1,113)	(108)	(250)	861	2,005	44,840	47,605
ענפים אחרים						
(3,255)	(160)	(210)	1,601	4,427	237,410	243,583
סך הכל מסחרי						
(613)	1	(20)	23	723	91,316	95,754
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור						
(775)	3	(12)	208	653	36,044	38,364
אנשים פרטיים - אחר						
(4,643)	(156)	(242)	1,832	5,803	364,770	377,701
סך הכל ציבור - פעילות בישראל						
-	-	-	-	-	41,816	41,817
בנקים בישראל וממשלות בישראל						
(4,643)	(156)	(242)	1,832	5,803	406,586	419,518
סך הכל פעילות בישראל						
בנין פעילות לווים בחו"ל						
(988)	35	30	1,583	3,192	65,628	70,707
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל						
(3)	-	-	8	8	56,227	56,236
בנקים וממשלות בחו"ל						
(994)	35	30	1,591	3,200	121,855	126,943
סך הכל פעילות בחו"ל						
(5,634)	(121)	(212)	3,423	9,003	528,441	546,461
סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל						

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 330,004, 116,001, 12,979, 4,630, 82,847 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ז) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2021

הפסדי אשראי ^(ג)							
יתרת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון	
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	סיכון	סיכון	דירוג	אשראי	
להפסדי	נטו	בגין הפסדי	אשראי לא	אשראי	ביצוע	אשראי	כולל ^(א)
אשראי		אשראי	צובר ^(ד)	בעייתי ^(ד)	אשראי ^(ה)		
במיליוני ש"ח							
בנין פעילות לווים בישראל							
ציבור-מסחרי							
(417)	17	(1)	130	496	26,697	27,273	תעשייה
(682)	(28)	170	79	349	78,157	78,706	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)
(468)	(66)	(2)	152	260	40,028	40,707	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(297)	14	(166)	126	394	32,496	32,951	מסחר
(268)	(8)	29	11	33	44,889	44,925	שירותים פיננסיים
(814)	(137)	(597)	732	1,579	50,151	51,911	ענפים אחרים
(2,946)	(208)	(567)	1,230	3,111	272,418	276,473	סך הכל מסחרי
(489)	5	(141)	20	629	104,392	107,323	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(727)	20	(44)	204	653	37,890	40,133	אנשים פרטיים - אחר
(4,162)	(183)	(752)	1,454	4,393	414,700	423,929	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(1)	-	-	-	-	34,854	34,854	בנקים בישראל וממשלות בישראל
(4,163)	(183)	(752)	1,454	4,393	449,554	458,783	סך הכל פעילות בישראל
בנין פעילות לווים בחו"ל							
(819)	93	(60)	1,310	2,944	70,704	75,286	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
(2)	-	-	-	-	64,267	64,267	בנקים וממשלות בחו"ל
(821)	93	(60)	1,310	2,944	134,971	139,553	סך הכל פעילות בחו"ל
(4,984)	(90)	(812)	2,764	7,337	584,525	598,336	סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 364,653,82,568, 13,811,244,7, 134,857 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלק חובות פגומים) ראה [ביאור 1.2](#).

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור תחזיות מאקרו כלליות תומכות, חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם.

בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון הענף, הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא.

ברבעון הראשון של שנת 2022 נמשכה מגמת הגידול שאפיינה את שנת 2021 בפעילות ענף הבינוי והנדל"ן, אשר הביאה לגידול בביקוש לאשראי עסקי לענף זה במערכת הבנקאית ובגופי מימון חוץ בנקאיים.

בהתאם למגמה במשק, לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. כמו כן, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו-כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי לוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק. עיקר העלייה בשיעורי המימון רוכזה במימון קרקעות ופרויקטים למגורים ומוסברת, בחלק מהמקרים, מהעלייה שחלה במחירי הקרקעות באזורי הביקוש.

סך כל סיכון האשראי הבעייתי בענפי בינוי ונדל"ן (פעילות בישראל) מצוי במגמת ירידה מתמשכת, הן בסכום והן ביחס לחלקו בתיק. כמו כן, חלקו בתיק נמוך משמעותית מחלק סיכון האשראי הבעייתי בתיק הכולל.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות).

פוליסות אלו, שנרכשו ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, מבטחות את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט ערבויות חוק מכר, והכל על פי תנאי הפוליסה. הבנק לא חידש את הפוליסה האמורה בגין פרויקטים חדשים החל מיום 1 בינואר 2021 ועד 31 במרס 2022, אולם בתום הרבעון הראשון של שנת 2022 הבנק חידש את הפוליסה האמורה, המבטחת רטרואקטיבית גם ערבויות חוק מכר בגין פרויקטים שהועמדו במהלך שנת 2021.

החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, בפוליסה ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, אשר מבטחת את הבנק במקרה שהלוואת קרקע מבטחת אינה נפרעת כסדרה.

עסקאות הביטוח מאפשרות להפחית את ההון המרוחק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות/העמדת הלוואות לקרקעות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה).

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 המעגנת את ההקלה שנקבעה ב"הוראות השעה"¹ למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן הורחבה מ-20% ל-22% מהיקף תיק האשראי (לא כולל תשתיות לאומיות).
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) הורחבה מ-24% ל-26% מהיקף תיק האשראי.

ההקלות לעיל יעמדו בתוקפן עד תום 24 חודשים מיום 31 לדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 לדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מבניהם.

- נקבע כי אשראי, בגינו ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצורכי מדידת המגבלה הענפית אשראי לבינוי ונדל"ן המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 במרס 2022 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הקבועה בחוק ובמגבלות הפנימיות, שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, לאור הגידול בפעילות בענף ברבעון הראשון לשנת 2022, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

¹ התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה מיום 10 בינואר 2021.

בהתאם להנחיות בנק ישראל למערכת הבנקאית במהלך אוקטובר 2021, הבנק הגדיר פרמטרים לעסקאות ב"סיכון מוגבר" בענף הבינוי והנדל"ן להן מבוצע ניטור רבעוני. יצוין כי בשלב זה אין לעסקאות אלה השפעה מהותית על איכות תיק האשראי של הבנק לענף הבינוי והנדל"ן. במסגרת פרסום ההנחיות כאמור, הבנק בחן את חישוב ההפרשה הקבוצתית ברבעונים השלישי והרביעי של שנת 2021 בענפי הבינוי והנדל"ן וביצע התאמות בהפרשה על מנת להביא בחשבון את הגידול המהיר בתיק האשראי.

ביום ה-20 במרס 2022, כחלק מהחלטה לנקוט בצעדים פיקוחיים נוספים התפרסם מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "עלייה בסיכון האשראי לענף הבינוי והנדל"ן" הכולל את הצעדים העיקריים הבאים:

- טיוטת דרישה להקצאת הון נוספת בגין מימון קרקעות במינוף גבוה (LTV העולה על 75%). טיוטת ההוראה מציעה לקבוע כי לרשימת החובות המשוקללים לסיכון ב-150% יתווספו הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 75% משווי הנכס (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי ייעוד. נכון למועד פרסום הדוח, עדכון זה הינו בגדר טיוטה ומועד הכניסה לתוקף של עדכון זה טרם נקבע. הבנק בוחן את השאלות העולות מהשינוי האמור ובהתאם את השפעתם האפשרית.
- פרסום דוגמאות לתהליכי חיתום וסיווג אשראי המצופים מהבנקים. ביום 18 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים מסמך בנושא.
- הרחבת הדיווח לפיקוח על ענף הבינוי והנדל"ן - ביום 3 במאי 2022 פורסם חוזר סופי בנושא, שתחולתו החל מיום 30 בספטמבר 2022.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק ["מידע צופה פני עתיד"](#).

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק ["סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021"](#).

השפעת משבר הקורונה

בחלוף למעלה משנתיים מתחילת המשבר ניתן לומר כי ענף "הבנייה למגורים" נפגע פחות מהמשבר מענפי משק אחרים. הביקוש הקשיח יחסית הנובע מהגידול באוכלוסייה, לצד המחסור המתמשך הקיים ביחידות הדיור, מיתן את הפגיעה בענף ולאחר חודשי המשבר הראשונים התאפיין הענף אף בגאות משמעותית בביקוש. מספר הדירות המוגמרות ממשיך להיות נמוך מהביקוש השוטף מה שתומך בהמשך לחץ לעליית מחירי הדיור.

בתחום המסחר, במהלך הסגרים ספגו המרכזים הבינוניים והגדולים פגיעה משמעותית בהכנסותיהם. בין הסגרים ובמיוחד מאז היציאה מהגל השלישי, המרכזים נהנים מפעילות מוגברת עקב שהיית הישראלים בארץ. מרכזי המסחר נערכו לפעילות במסחר מקוון שקיזזה באופן חלקי את השפעת המגבלות. במבט קדימה עם החזרה של המשק לפעילות מלאה וככל שלא יושגו מגבלות משמעותיות על הפעילות לאור גלי התחלואה אשר תגרומנה לעיכוב בתהליך היציאה של המשק מהמשבר, ההערכה היא כי מרכזים אלו ימשיכו להתאושש, אך בקצב איטי וזאת גם לאור מגמות המסחר המקוון ברקע גידול משמעותי שצפוי בהיצע שטחי המסחר בשוק בשנים הקרובות.

שוק המשרדים הפגין ככלל חוסן יחסי במהלך המשבר וספג פגיעה מתונה לעומת משברי עבר, בעיקר בעיר תל-אביב. בטווח הקצר הייתה פגיעה מסוימת בעיקר במשרדים הממוקמים בנכסים ישנים המושכרים לעסקים קטנים שספגו פגיעה במשבר. הפגיעה המתונה אשר נרשמה בעיקר בעיר תל-אביב מושפעת מתחום ההייטק אשר הוביל את ההתאוששות בביקוש למשרדים, עם גידול מהיר בפדיון ומספר השכירים. עם זאת ההתאוששות ביתר ענפי המשרדים (כגון שירותים עסקיים, ביטוח ופיננסיים) איטית יותר ובהתאם, באזורים שאינם מוטי הייטק מדדי הפעילות טרם חזרו לרמתם טרום הקורונה. בשנים הקרובות צפויה כניסה נרחבת של שטחי משרדים חדשים, מה שעלול להאט את התאוששות המחירים והתפוסות בשוק, בפרט מחוץ לאזורי ביקוש.

למידע נוסף ולפירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ראה פרק ["סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021"](#).

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר		31 במרס		
	2021	2021	2021	2022	
	שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2021		במיליוני ש"ח		
	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי מאזני	8,901	9.8%	90,905	99,806	
ערביות לרוכשי דירות ^(א)	749	9.8%	7,669	8,418	
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	3,626	9.6%	37,872	41,498	
סך הכל סיכון אשראי כולל	13,276	9.7%	136,446	149,722	

(א) במונחי סיכון אשראי.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס - הבנק

31 בדצמבר	31 במרס	
2021	2022	סיכון אשראי ^(א) כולל במיליוני ש"ח
בביטחון נדל"ן בישראל		
נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:		
21,758	27,344	קרקע גולמית
37,794	41,540	נדל"ן בתהליכי בנייה
מזה - בתהליכי בנייה למגורים^(ב):		
874	1,162	כושר ספיגה 0-29
2,821	3,427	כושר ספיגה 30-39
8,166	7,128	כושר ספיגה 40-74
9,664	9,701	כושר ספיגה 75 ומעלה
4,483	6,776	פרוייקטים בתחילת בנייה
36,173	39,194	נדל"ן שבנייתו הושלמה
95,725	108,078	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל
23,319	23,209	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל
119,044	131,287	סך הכל סיכון אשראי כולל לבינוי ונדל"ן בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
 (ב) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרוייקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר	31 במרס	
2021	2022	סיכון אשראי ^(א) כולל במיליוני ש"ח
51,195	60,602	דיור
17,249	19,326	משרדים
4,691	5,209	תעשייה
22,590	22,941	מסחר ושירותים
95,725	108,078	סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן

	31 בדצמבר	31 במרס	
	2021	2022	
שינוי באחוזים			במיליוני ש"ח
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
	134,002	147,319	סיכון אשראי שאינו בעייתי
9.9			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
	1,165	1,160	שאינו בעייתי
(0.4)			
	740	698	בעייתי צובר ^(א)
(5.7)			
	539	545	לא צובר ^(א)
1.1			
(1.7)	2,444	2,403	סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
9.7	136,446	149,722	סך הכל

(א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.2.1](#).

קבוצות לווים¹

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 במרס 2022, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק [סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית). לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, וכדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים במאוחד או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

31 במרס 2022			
חשיפה ^{(א)(ב)}			
סך הכל	חוץ מאזנית ^(א)	מאזנית	במיליוני ש"ח
45,113	8,222	36,891	ארה"ב
35,069	11,689	23,380	בריטניה
5,592	2,334	3,258	צרפת
4,261	3,033	1,228	שוויץ
9,624	2,249	7,375	גרמניה
28,324	4,936	23,388	אחרות
127,983	32,463	95,520	סך הכל החשיפה למדינות זרות ^(ג)
728	273	455	מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)
2,518	1,179	1,339	מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC ^(ה)
250	35	215	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות ^(ו)

31 במרס 2021			
חשיפה ^{(א)(ב)}			
סך הכל	חוץ מאזנית ^(א)	מאזנית	במיליוני ש"ח
34,528	6,399	28,129	ארה"ב
26,071	8,422	17,649	בריטניה
5,121	2,139	2,982	צרפת
3,372	1,920	1,452	שוויץ
5,407	1,564	3,843	גרמניה
29,403	2,797	26,606	אחרות
103,902	23,241	80,661	סך הכל החשיפה למדינות זרות
1,372	245	1,127	מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)
2,290	959	1,331	מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC ^(ה)
190	22	168	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות ^(ו)

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

חשיפה למדינות זרות (המשך)

31 בדצמבר 2021			
חשיפה ^(א,ב)			
סך הכל	חוץ מאזנית ^(ג)	מאזנית	במיליוני ש"ח
45,182	8,329	36,853	ארה"ב
30,764	10,971	19,793	בריטניה
4,242	2,355	1,887	צרפת
4,758	2,303	2,455	שוויץ
4,763	1,501	3,262	גרמניה
28,410	4,637	23,773	אחרות
118,119	30,096	88,023	סך הכל החשיפה למדינות זרות
908	300	608	מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)
2,492	1,161	1,331	מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC ^(ה)
258	50	208	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות ^(ו)

- (א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.
- (ב) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות לא צוברים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.
- (ה) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
- (ו) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן. היתרה מתייחסת ל-12 מדינות (ב-31 במרס 2021 ל-11 מדינות, ב-31 בדצמבר 2021 ל-14 מדינות). לא נכללות במדידה חשיפות למדינות בדירוגי השקעה, אלא אם זוהו פרטנית ככאלה עם בעיות נזילות הצפויות להיות בעלות השפעה מהותית על כושר הפירעון שלהן.
- (ז) כולל יתרות מאזניות בסך 1,823 מיליון ש"ח ויתרות חוץ מאזניות בסך 4,803 מיליון ש"ח, בגין נכסים מוחזקים למכירה.

חלק ב' - לימים 31 במרס 2022, 31 במרס 2021 ו-31 בדצמבר 2021, אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים, לבנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שמולם יש חשיפות אשראי קבוצתיות. האירועים הגיאוגרפיים-פוליטיים כמו גם צעדי הבנקים המרכזיים בעולם עשויים להשפיע על מצבם הפיננסי של המוסדות הפיננסיים מולם פועל הבנק. הבנק מנטר אחר מצבם הפיננסי של המוסדות הפיננסיים הזרים זאת כחלק מאופן ניהול החשיפה למוסדות פיננסיים זרים ומתאים את החשיפה בהתאם לשינויים בסביבת הסיכון.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א)

ליום 31 במרס 2022 ^(ה)			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	סיכון אשראי מאזני ^(ב)	במיליוני ש"ח
24,369	1,133	23,236	חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)
11,379	1,194	10,185	AAA עד AA-
376	172	204	A+ עד A-
55	24	31	BBB+ עד BBB-
11	-	11	BB+ עד B-
107	-	107	נמוך מ: B-
36,297	2,523	33,774	ללא דרוג
			סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)

ליום 31 במרס 2021 ^(ה)			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	סיכון אשראי מאזני ^(ב)	במיליוני ש"ח
27,797	598	27,199	חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)
7,224	860	6,364	AAA עד AA-
764	163	601	A+ עד A-
89	10	79	BBB+ עד BBB-
168	-	168	BB+ עד B-
36,042	1,631	34,411	ללא דרוג
			סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

ליום 31 בדצמבר 2021 ^(ה)			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	סיכון אשראי מאזני ^(ב)	במיליוני ש"ח
26,553	792	25,761	חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)
6,829	1,128	5,701	AAA עד AA-
334	166	168	A+ עד A-
33	18	15	BBB+ עד BBB-
94	-	94	BB+ עד B-
33,843	2,104	31,739	ללא דרוג
			סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 במרס 2022 בשווי של 576 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2021 - 597 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2021 - 597 ש"ח).
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנויות הדירוג המוכרות - ECAI.
 (ה) נכון לימים 31 במרס 2022, 31 במרס 2021 ו-31 בדצמבר 2021, לא קיים סיכון אשראי בעייתית מול מוסדות פיננסיים זרים.
 (ו) כולל יתרות בגין נכסים מוחזקים למכירה בסך 197 מיליון ש"ח.

הערות:

1. חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
2. חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
3. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#).

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכוני אשראי

ההתפתחויות שחלו במשק בשנים האחרונות (סביבת ריבית נמוכה, ביצועי מחיר למשתכן ועלייה במחירי הדיור) הביאו לגידול משמעותי בהיקף האשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה. תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון. במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מעמיד הבנק גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 חל גידול בהעמדות אשראי חדש לדיור בישראל ("ביצועים") לעומת הרבעון המקביל אשתקד בקשר עם ביקושים לאשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן אשראי למטרת השקעה בשעבוד דירת מגורים.

הלך נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

שיעור השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
	2021	2022
	במיליוני ש"ח	
	48.1	7,747
מכספי הבנק	5,231	
	(23.1)	30
מכספי האוצר	39	
	47.6	7,777
סך כל הלוואות חדשות	5,270	
	168.8	903
הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק	336	
	54.8	8,680
סך כל ביצועים	5,606	

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק ברבעון הראשון לשנת 2022 היתה 971 אלפי ש"ח, לעומת 900 אלפי ש"ח בשנת 2021 ו-774 אלפי ש"ח בשנת 2020.

שינויים רגולטוריים

ביום 31 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 שמטרתו הגברת שקיפות המידע ללקוחות ושיפור סביבת התחרות בשוק המשכנתאות.

- התאגיד הבנקאי נדרש להציג ללקוח באישור העקרוני 3 תמהילי "סל" אחידים וסל נוסף "סל מוצע" - תמהיל מוצע ללקוח.
- התאגיד הבנקאי לא נדרש להציג תמהילי מסלולים אחידים בהלוואות "לכל מטרה" במשכון דירת מגורים, שאינן מיועדות לרכישת זכויות במקרקעין, ובהלוואות לדיור ללא משכון דירת מגורים (כגון הלוואות לשיפוצים) ובלבד שמשך תקופת ההלוואה קצר מ-10 שנים.
- התאגיד הבנקאי נדרש להעמיד לרשות הלקוחות מחשבון מקוון לביצוע סימולציות של העמדת הלוואה בסכומים שונים ולתקופות שונות.
- התאגיד הבנקאי נדרש להודיע ללקוח בכתב האם נענה לבקשתו או לא תוך 5 ימי עסקים מיום הגשת הבקשה לקבלת הלוואה. במקרים חריגים, של הלוואות שמאפייניהן יוגדרו מראש במדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי, יינתן אישור עקרוני בתוך 7 ימי עסקים ותינתן ללקוח הודעה על החריגה במשך הזמן לטיפול בבקשתו והסיבה לכך.
- ההוראה קובעת מהו המידע שעל התאגיד הבנקאי להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו אולם לקוח שאינו מקבל מידע אודות חשבונותיו באופן מקוון, על הבנקאי למסור לו המידע בכתב.
- הוגדרו כללים אחידים לחישוב "הריבית הכוללת החזויה" במערכת הבנקאית.

הבנק החל בהיערכות ליישום העדכון להוראה. העדכון ייכנס לתוקף ביום 31 לאוגוסט 2022.

השפעת משבר הקורונה

התכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית.

רוב נוטלי המשכנתאות, להם נדחו חלויות, חזרו, בשלב זה, לשלם באופן סדיר.

כמו כן, פג תוקפן של הוראות השעה שפורסמו על ידי בנק ישראל, וכללו הקלות רגולטוריות.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ראה פרק [השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי בתחילת פרק זה](#) ופרק זה [בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

	יתרת תיק האשראי במיליוני ש"ח	שיעור השינוי ב-%
31 בדצמבר 2020	89,594	7.0
31 בדצמבר 2021	103,109	15.1
31 במרס 2022	107,572	4.3

בשנים 2020 ו-2021 חל גידול בהיקף האשראי לדיור בין היתר על רקע ההתעוררות בשוק הנדל"ן כתוצאה מהבשלת פרויקטים של מחיר למשתכן וחזרה חלקית של משקיעים. הגידול נמשך ברבעון הראשון של שנת 2022.

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וכיניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך כל תיק האשראי במיליוני ש"ח	מגזר לא צמוד		מגזר צמוד מדד		מגזר מט"ח	
	ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית משתנה	
	שיעור מתיק יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק יתרה במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2020	18,904	21.2	36,380	40.6	14,077	15.7
31 בדצמבר 2021	23,325	22.6	42,655	41.4	15,203	14.7
31 במרס 2022	24,926	23.2	44,815	41.7	15,303	14.2

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצוע האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה):

	2020	2021	2022
	ממוצע ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון ראשון
שיעור מביצוע			
באחוזים			
קבועה - צמודה	16.7	11.0	9.2
משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	18.5	17.1	16.9
משתנה עד 5 שנים - צמודה	-	-	-
קבועה - לא צמודה	29.5	30.3	32.4
משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	3.1	1.3	1.3
משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	32.2	40.1	40.0
משתנה - מט"ח	-	0.2	0.2

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה ברבעון הראשון לשנת 2022 עמד על 58.4% לעומת כ-57.9% במהלך שנת 2021. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד בתקופה המדווחת עמד על 40.2% לעומת 39.9% בשנת 2021.

להלן יתרת תיק הלוואות לדיור, היתרות בפיגור מעל 90 יום וחובות שאינם צוברים בישראל^(א)

יתרת חוב רשומה	סכום כפיגור או שאינו צובר	שיעור מיתרת החוב הרשומה
במיליוני ש"ח		
ב-%		
31 בדצמבר 2020	90,228	0.80
31 בדצמבר 2021	103,599	0.59
31 במרס 2022	107,888	0.48

(א) למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 1.ב.2](#).

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרס 2022, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור הינה 316 מיליון ש"ח המהווה 0.29% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2021, בסך של 489 מיליון ש"ח המהווה 0.47% מיתרת האשראי לדיור.

מתוך סך השינוי ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, הכנסה בסך 166 מיליון ש"ח נזקפה להון בגין יישום לראשונה של הוראות CECL.

למידע נוסף אודות יישום לראשונה של הוראות CECL [ביאור 1.ב.1](#).

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2020		2021		2022	
ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון
באחוזים ^(א)					
שיעור מימון					
19.7	20.7	22.4	21.8	21.7	23.2
מעל 60 ועד 70 כולל					
19.1	21.5	23.6	24.3	23.2	25.4
מעל 70 ועד 75 כולל					
0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2
מעל 75					

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 במרס 2022 עומד על 47.4% בדומה לזה שהיה בשנת 2021.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

יחס ההחזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי.

שיעור הלוואות שהועמדו ברבעון הראשון לשנת 2022 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי, עמד על 0.27% מסך העמדות האשראי החדשות לעומת 0.29% בשנת 2021. חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי הלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד ברבעון הראשון לשנת 2022 בממוצע על כ-42.6% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-39.5% במהלך שנת 2021.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

השפעת משבר הקורונה

התכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית. הסיוע הממשלתי הנוגע למשבר הקורונה הסתיים.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ראה פרק [השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי בתחילת פרק זה](#).

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

יתרת סיכון אשראי במיליוני ש"ח	
31 בדצמבר 2020	43,108
31 בדצמבר 2021	40,121
31 במרס 2022	41,351

להלן התפלגות של סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר 2021		31 במרס 2022	
	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח
עד שנה	17.3	4,785	17.0	4,820
מעל שנה עד 3 שנים	19.0	5,253	18.4	5,238
מעל 3 שנים עד 5 שנים	28.9	7,983	28.1	7,987
מעל 5 שנים עד 7 שנים	19.5	5,396	20.7	5,876
מעל 7 שנים	7.3	2,023	7.7	2,192
ללא תקופת פירעון ^(א)	8.0	2,219	8.1	2,310
סך הכל	100.0	27,659	100.0	28,423

(א) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשראי בפיגור.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2021		31 במרס 2022		גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח	
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	טד	מ-
15.2	6,122	15.0	6,220	25	-
14.8	5,957	14.7	6,075	50	25
12.7	5,078	12.5	5,166	75	50
10.1	4,058	10.1	4,176	100	75
15.8	6,337	15.8	6,521	150	100
11.2	4,469	11.3	4,650	200	150
11.2	4,482	11.6	4,817	300	200
9.0	3,618	9.0	3,726		מעל 300
100.0	40,121	100.0	41,351		סך הכל סיכון אשראי כולל

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2021		31 במרס 2022		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
14.4	5,782	14.7	6,035	יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
3.3	1,305	3.2	1,334	הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)
51.3	20,572	50.7	21,054	הלוואות אחרות
69.0	27,659	68.6	28,423	סך הכל סיכון אשראי מאזני
17.3	6,948	17.0	7,003	מסגרת עובר ושב לא מנוצלת
13.1	5,265	13.5	5,567	מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת
0.6	249	0.9	358	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
31.0	12,462	31.4	12,928	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני
100.0	40,121	100.0	41,351	סך הכל סיכון אשראי כולל

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 במרס 2022					
שיעור מהתיק ב-%	סך הכל סיכון האשראי המאזני	מט"ח	לא צמוד	צמוד	
96.5	27,427	84	36	27,307	הלוואות בריבית משתנה
3.5	996	28	15	953	הלוואות בריבית קבועה
100.0	28,423	112	51	28,260	סך הכל סיכון אשראי מאזני

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור) (המשך)

31 בדצמבר 2021				
לא צמוד	צמוד	מט"ח	סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק
במיליוני ש"ח				
ב-%				
26,245	37	64	26,346	95.3
1,282	16	15	1,313	4.7
27,527	53	79	27,659	100.0

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 במרס		31 בדצמבר
2022		2021
במיליוני ש"ח		
פיקדונות הציבור	98,600	96,857
תיקי ניירות ערך	57,042	58,478
סך תיק הנכסים הפיננסיים	155,642	155,335
סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים	30,806	30,493

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה^(א) לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 במרס 2022		31 בדצמבר 2021	
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%
2,663	9.4	2,586	9.4
1,780	6.3	1,732	6.3
6,791	23.9	6,891	24.9
9,908	34.8	9,628	34.8
9,061	31.9	8,554	30.9
28,423	100.0	27,659	100.0

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן ושיקים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.

(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שיעקר פעילותן השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה.

להלן התפלגות סיכון אשראי מאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדוור)

31 בדצמבר		31 במרס		
2021		2022		
		במיליוני ש"ח		
27,022		27,798		אשראי תקין
433		439		אשראי בעייתי צובר ^(א)
204		186		אשראי בעייתי לא צובר ^(א)
27,659		28,423		סך הכל סיכון אשראי מאזני
2.3%		2.2%		שיעור סיכון האשראי הבעייתי מסך סיכון אשראי מאזני לאנשים פרטיים
20		2		מחיקות חשבונאיות, נטו (לתקופה שהסתיימה)
716		681		יתרת הפרשה להפסדי אשראי

(א) למידע נוסף בנוגע ליישום הראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלק חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#), מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה.

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 6](#) ו**ביאור 13** ובפרק החשיפה לסיכונים, סיכונים אשראי סעיף [סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק](#), וכמו כן בפרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

הוראת ניהול בנקאי תקין - ניהול אשראי צרכני

הושלם והוטמע יישום הוראת הוראה 311A בקשר עם ניהול האשראי הצרכני הכוללת בין היתר את תהליכי העבודה בין הבנק ללקוחות בקשר עם מהלכי שיווק אשראי.

למידע נוסף ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2021](#).

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

למידע נוסף ראה [דוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים

31 בדצמבר			31 במרס			2022			
2021			2021			2022			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
									במיליוני ש"ח
-	-	-	211	8	203	-	-	-	ענף משק
802	37	765	372	2	370	914	46	868	מסחר
679	122	557	630	9	621	617	59	558	תחבורה ואחסנה
487	380	107	1,024	245	779	450	347	103	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
345	101	244	217	151	66	238	-	238	בינוי ונדל"ן
265	-	265	275	-	275	263	-	263	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
301	299	2	220	219	1	524	519	5	אספקת מים, שירותי ביוק, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור
2,879	939	1,940	2,949	634	2,315	3,006	971	2,035	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
									סך הכל

למידע נוסף ראה [דוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2022 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

במהלך משבר הקורונה חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים. הבנק הפדרלי של ארה"ב הסביר את עקרונות תוואי הנורמליזציה של הריבית תוך התייחסות לסביבת האינפלציה הגבוהה ולאיזמים וההשפעות הצפויות מהמלחמה בין רוסיה ואוקראינה. המידה הרבה של חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיימת, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים יכולה להימשך ואף להתגבר מחדש.

הבנקים המרכזיים המובילים בעולם החלו לצמצם את ההרחבות המוניטריות שביצעו ואת מעורבותם בשוקי האג"ח והריביות ולדבריהם תהליך זה עשוי להיות מהיר משמעותית ממהלכים דומים שנעשו בעבר.

העלייה החדה שנרשמה בתשואות האג"ח השקליות והדולריות הובילה לקיטון חד בתרת הרווחים שטרם מומשו בגין התיק הזמין למכירה ולרישום קרן הון שלילית במקביל לירידה חדה בשווי ההתחייבויות האקטואריות.

הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהלת סיכונים ראשית ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שער חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכוני השוק, מקבל הדירקטוריון אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכוני שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

בשנת 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מבנק ישראל לפיו, עבור מדידת הלימות ההון, היוון ההתחייבויות לזכויות עובדים יבוצע על פי עקום ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות, כאמור, מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. אישור זה מיתן באופן משמעותי את התנודתיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון על ההתחייבות הפנסיונית. תוקף האישור עד וכולל 31 בדצמבר 2024.

העלייה החדה בריבית להיוון שנרשמה ברבעון ראשון 2022 הובילה לקיטון בשווי ההתחייבות הפנסיונית לעובדים.

כנגד חלק מההתחייבות האקטוארית, קיימת השקעה ב"נכסי התכנית" שנועדה לשרת מחויבות זו, באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות המנהלות את נכסי התכנית.

למידע כמותי אודות סיכוני שוק ראה פרק [סיכון שוק בדוח על הסיכונים ליום 31 במרס 2022](#).

לניתוח השינויים ברווח כולל אחר ראה פרק [התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר בדוח הדירקטוריון והנהלה](#).

סיכון הריבית

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מיידי בריבית, על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות החוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקאות חוץ-מאזניות ועוד. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים, לרבות ההתחייבויות הפנסיוניות, לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפות.

למידע נוסף ראה פרק [סיכון הריבית בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

הפסקת פרסום ריביות ה-LIBOR

במרס 2021 הכריזה הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA), באופן רשמי, על הפסקת פרסום כלל ריביות הליבור החל מסוף שנת 2021, למעט ריביות הליבור במטבע דולר שפרסומן יופסק ביוני 2023.

ביום 3 באוקטובר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250A בנושא מעבר מריבית ליבור. בהוראה מפורטים עקרונות ליישום המעבר מריבית ליבור לריביות בסיסיות אלטרנטיביות, במטרה לוודא היערכות נאותה תוך התייחסות לסיכונים הפוטנציאליים הכרוכים בביצוע המעבר. בנוסף מתייחסת ההוראה להיבטי ההוגנות והגילוי הנדרשים מול הלקוחות. ההוראה מתייחסת הן להסכמים קיימים והן להסכמים חדשים.

בבחירת עוגני הריבית החדשים ושיטות החישוב האלטרנטיביות, הבנק הביא בחשבון את המלצות הוועדות וקבוצות העבודה הרלוונטיות במטבעות השונים לרבות המלצות האיגוד הבינלאומי לנגזרים (ISDA) וכן שיקולי הוגנות. הבנק עדכן את הלקוחות הרלוונטיים אודות השינוי הצפוי, זאת לצד פרסום לכלל לקוחות הבנק באתר האינטרנט. החל מינואר 2022, פועל הבנק למעבר לעוגני הריבית החדשים ביחס לכל אחד מהמטבעות הרלוונטיים, במועד שינוי הריבית הקרוב, וממשיך בהיערכותו, בין היתר, להפסקת פרסום ריביות הליבור במטבע דולר.

למידע נוסף ראה [ביאור 1.כה. כדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

למעבר לעוגני הריבית החדשים עלולה להיות השפעה על השווי של מוצרים שונים, כגון: נגזרי ריבית, אגרות חוב, אשראים ועוד וכתוצאה מכך השפעה על רווחי התאגיד הבנקאי ועל חשיפותיו. בהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בגין חוזי המוצרים, המתבססים על הליבור הנמשכים מעבר למועדי פרסום ריביות הליבור.

בינואר 2021 פרסם ה-FASB את עדכון תקינה ASU 2021-01 בדבר הקלות בגין השפעות רפורמת הריביות על הדיווח הכספי, המהווה הרחבה לנושא 848 בקודיפיקציה בדבר רפורמת ריביות הייחוס, כך שתכלול גם מכשירים נגזרים אשר מושפעים מרפורמת ריביות הייחוס, גם אם אינם נושאים ריבית ליבור או ריבית ייחוס אחרת אשר צפויה להתבטל. הבנק בוחן את יישום ההקלות האפשריות בחוזים הרלוונטיים.

להלן פירוט יתרות החוזים ברמת הקבוצה, נכון ליום 31 במרס 2022, המושפעים מריבית הליבור ואשר העסקאות בגינם יישכו מעבר למועד הפסקת פרסום הליבור:

31 במרס 2022	
במיליוני ש"ח	
8,351	הלוואות
3,606	ניירות ערך
71,693	נגזרים (ברוטו) - ערך נקוב

* עסקאות ליבור במטבע דולר - אחרי יוני 2023.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות
שווי הוגן נטו מותאם^(א) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 במרס 2022			
שקל	מט"ח	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
30,416	(1,598)	28,818	שווי הוגן נטו מותאם ^(א)
30,899	(1,357)	29,542	מזה: תיק בנקאי

31 במרס 2021			
שקל	מט"ח	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
26,514	(3,113)	23,401	שווי הוגן נטו מותאם ^(א)
25,807	(3,022)	22,785	מזה: תיק בנקאי

31 בדצמבר 2021			
שקל	מט"ח	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
28,797	(815)	27,982	שווי הוגן נטו מותאם ^(א)
27,762	(992)	26,770	מזה: תיק בנקאי

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

למידע נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15.א](#).

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על שווי הוגן נטו מותאם^(א) על הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 במרס 2022 ^(א)			
סך הכל*	מט"ח	שקל	במיליוני ש"ח
			שינויים מקבילים
(712)	(436)	(276)	עלייה במקביל של 1%
(668)	(482)	(186)	מזה: תיק בנקאי
(161)	393	(554)	ירידה במקביל של 1%
(215)	440	(655)	מזה: תיק בנקאי
			שינויים לא מקבילים
(103)	(101)	(2)	התללה ^(ב)
(227)	(139)	(88)	השטחה ^(ג)
(429)	(375)	(54)	עליית ריבית בטווח הקצר
472	398	74	ירידת ריבית בטווח הקצר

31 במרס 2021			
סך הכל*	מט"ח	שקל	במיליוני ש"ח
			שינויים מקבילים
(32)	(531)	499	עלייה במקביל של 1%
(7)	(504)	497	מזה: תיק בנקאי
(698)	246	(944)	ירידה במקביל של 1%
(642)	283	(925)	מזה: תיק בנקאי
			שינויים לא מקבילים
(108)	(352)	244	התללה ^(ב)
(263)	24	(287)	השטחה ^(ג)
(137)	(192)	55	עליית ריבית בטווח הקצר
140	213	(73)	ירידת ריבית בטווח הקצר

31 בדצמבר 2021			
סך הכל*	מט"ח	שקל	במיליוני ש"ח
			שינויים מקבילים
252	19	233	עלייה במקביל של 1%
314	(17)	331	מזה: תיק בנקאי
(1,322)	(136)	(1,186)	ירידה במקביל של 1%
(1,421)	(131)	(1,290)	מזה: תיק בנקאי
			שינויים לא מקבילים
258	11	247	התללה ^(ב)
(434)	(175)	(259)	השטחה ^(ג)
(173)	(199)	26	עליית ריבית בטווח הקצר
209	211	(2)	ירידת ריבית בטווח הקצר

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

(ד) הנתונים המוצגים הינם ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב, למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.ב](#).

* לאחר השפעות מקוזות.

הערה: בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל עקומי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

31 במרס 2022 ^(א)			
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים			
עלייה במקביל של 1%	910	57	967
מזה: תיק בנקאי	910	95	1,005
ירידה במקביל של 1%	(1,270)	(46)	(1,316)
מזה: תיק בנקאי	(1,270)	(95)	(1,365)
31 במרס 2021			
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים			
עלייה במקביל של 1%	1,098	148	1,246
מזה: תיק בנקאי	1,098	170	1,268
ירידה במקביל של 1%	(1,324)	(231)	(1,555)
מזה: תיק בנקאי	(1,323)	(172)	(1,495)
31 בדצמבר 2021			
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים			
עלייה במקביל של 1%	1,092	191	1,283
מזה: תיק בנקאי	1,092	254	1,346
ירידה במקביל של 1%	(1,464)	(154)	(1,618)
מזה: תיק בנקאי	(1,465)	(253)	(1,718)

(א) הנתונים המוצגים הינם ללא יתרות בנק לאומי ארה"ב, למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 16.2](#)

* לאחר השפעות מקזוזות.

סיכון שער חליפין

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2022 השפעה של שינוי בשיעור חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (LCR Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נקבע כי על הבנק להיות בעל מלאי מספק של נכסים נזילים באיכות גבוהה, שיכול לתת מענה לצורכי הנזילות באופק של 30 ימים בתרחיש קיצון משולב הגלום בהוראה.

לבנק קיימת תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת נורות אזהרה אשר יכולות להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. בהופעת סימני אזהרה יתכנס פורום ייעודי במטרה להעריך את המצב ולבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. התכנית כוללת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים בין היתר בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 חלה ירידה ביחס כיסוי הנזילות הממוצע ביחס לרבעון הרביעי של שנת 2021, בעיקר כתוצאה מגידול בשימושים מעבר לגידול במקורות היציבים. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022 הונפקו כתבי התחייבות בכ-6 מיליארד ש"ח כמחציתן בחודש ינואר 2022 והיתרה בחודש מרס 2022. במהלך התקופה יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי המודל הרגולטורי מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום			
31 בדצמבר		31 במרס	
2021	2021	2022	
באחוזים			
א. בנתוני המאוחד			
124	130	120	
100	100	100 ^(א)	
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי			
122	128	118	
100	100	100	

הערה: מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

(א) מתבצעת בחינה לגבי המתודולוגיה של חישוב יחס הנזילות ולהערכת הבנק יישום מתודולוגיה חדשה, ככל שתיקבע, תותיר את הבנק עם יחס נזילות גבוה מהדרישות הרגולטוריות בנושא. לאור האמור, ובתיאום עם הפיקוח על הבנקים, קבע הבנק בשלב זה יחס כיסוי נזילות פנימי של 115% שהינו מעבר ליחס המזערי של 100% הנדרש על ידי הפיקוח.

למידע נוסף ראה פרק [סיכון נזילות בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021 וביאור 39](#).

יחס מימון יציב נטו של התאגיד הבנקאי

	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר
	2022	2021
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
יחס מימון יציב נטו	127	131
יחס מימון יציב נטו הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	100	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס מימון יציב נטו	127	131
יחס מימון יציב נטו הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	100	100

יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה לעמוד ביחס של 100%.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והמשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תיעודף משימות ומשאבים.

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2022 לא חלו שינויים מהותיים במבנה המשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

החיים לצד הקורונה מובילים לעלייה משמעותית בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, עלייה בניסיונות פשינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך הרבעון הראשון לשנת 2022 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיה

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי החל ביישום תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת משל תאגידי הדוק.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית בשילוב משבר הקורונה השפיעו באופן רחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים את כח האדם ולחזק את היכולות הניהוליות בעולם המשתנה, לרבות ניהול עבודה מרחוק ומחברות העובדים והביקוש הגובר לעובדים בעלי הכשרה טכנולוגית. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון ובהן: שיפור יכולות הגיוס, הרחבת ערוצי גיוס ומהלכי שימור ידע ועובדים בעל ידע טכנולוגי או עסקי ייחודי.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק [סיכונים תפעוליים כדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון סביבתי

סיכוני סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כמו למשל: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים. נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשני סוגים:

- סיכונים פיזיים - נובעים מחשיפה לפגיעה פוטנציאלית ישירה כתוצאה משינויי אקלים, היקפם ותדירותם כגון: גלי חום, שריפות, שיטפונות ועלית מפלס פני הים. להתממשות סיכון זה השפעה ישירה, בין היתר, על פעילותו העצמית של הבנק ומסוגלות המשכיות העסקית שלו וכן השפעה על פעילות לקוחותיו ומושאי השקעותיו.
- סיכוני מעבר - נובעים מהשפעתם הפוטנציאלית של שינויים והתאמות שנערכים במסגרת ההתמודדות עם סיכוני אקלים והניסיון להפחיתם, כגון: שינויי מדיניות, מעבר לכלכלה דלת פחמן, אימוץ טכנולוגיות ירוקות, שינויים טכנולוגיים, שינויים בהעדפות השוק, בהתנהגות הצרכנית, ובסביבה העסקית וכד'.
- הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף:
- נזק ישיר עלול להיגרם לבנק, למשל, במקרה של פגיעה סביבתית בתשתיותיו הפיזיות ההכרחיות לשם המשכיותו העסקית. אך גם במקרה בו הבנק ימצא אחראי למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש לשאת בעלויות של הסרת מפגע סביבתי או שימצא אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי.
- נזק עקיף עלול להיגרם בעקבות פגיעה בלקוחות הבנק, בערך הבטוחות שבהן הוא מחזיק או בערך תיק ההשקעות שלו. כך, למשל, נזק עקיף עלול להיגרם לבנק שמימן את פעילותה של חברה, אם החברה תיפגע מהשלכותיו של נזק סביבתי שהיא גרמה או מתופעות סביבתיות. הפגיעה בחברה עלולה להשפיע על יכולת החזר שלה ובכך להשפיע בעקיפין על ערך הנכסים של הבנק.

כמו כן, יתכן סיכון מוניטין לבנק במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע.

מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין וסיכון נזילות.

הבנק מכיר בחשיבות ניהול סיכוני סביבה ואקלים לאור מרכזיותו וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית והן כהזדמנות עסקית-אסטרטגית. הבנק פועל להגדרת והטמעת ממשל תאגידי ומודל תפעולי תומך ולשיפור כלי הניהול ומדידה.

במסגרת תהליכי העבודה המוסדרים ניתן דגש להטמעת אינדיקטורים לזיהוי אשראי סביבתי בשיקולים העסקיים לאיתור הזדמנויות למימון. על מנת לחזק את שאיפת הבנק להרחבת מימון סביבתי נקבע יעד למימון סביבתי ארוך טווח לחטיבות השונות.

הבנק גיבש תכנית עבודה רב שנתית לניהול סיכוני סביבה ואקלים בהיבטי ממשל תאגידי ושילוב ניהול סיכוני סביבה ואקלים כחלק בלתי נפרד מניהול הסיכונים בפעילויות השונות של הבנק, לרבות זיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות. בשנה הקרובה הבנק ייתן דגש לשיפור המתודולוגיות, שיטות המדידה והמידע הכמותי והאיכותי הנדרש לניהול סיכוני הסביבה והאקלים. במסגרת זו, ינתן דגש מיוחד לתחום האשראי העסקי, עקב המהותיות העסקית והסביבתית הגבוהה שלו.

- הבנק מחזיק מזה כעשור תקן איכות סביבה ISO 14001 ובמסגרת זאת מבוצע ניהול ובקרה אחר רגולציות הקשורות לסיכונים סביבתיים, לרבות בקרה חיצונית שנתית על ידי מכון התקנים.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

למידע נוסף ראה פרק [סיכון סביבתי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

לעניין סיכון הרגולציה - ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 דצמבר 2021](#).

סיכון ציות

לעניין סיכון ציות - ראה פרק [סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 דצמבר 2021](#).

בנוסף, בעקבות המלחמה ברוסיה-אוקראינה, מדינות וארגונים בינלאומיים רבים הטילו סנקציות כלכליות משמעותיות על אנשים, ישויות, סקטורים ואזורים. לאומי מיישם את הסנקציות בהתאם למדיניות שנקבעה.

סיכון משפטי

לעניין סיכון משפטי - ראה פרק [הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 דצמבר 2021](#).

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו-כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.

משבר הקורונה עדיין מהווה סיכון מאקרו-כלכלי גלובלי משמעותי. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית, ובמידה פחותה על הפעילות המקומית, וכן על עסקי הבנק עדיין עלולות להיות מהותיות. מדובר בפגיעה מהותית בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים. משבר זה הביא בכלכלות רבות ברחבי העולם להגדלת היקף החובות הריבוניים. כמו כן, בנקים מרכזיים רבים החלו לצמצם את מידת ההרחבה המוניטרית הרבה, תוך העלאות ריבית וצמצום היקף הרכישות של אגרות חוב בשווקים. התפתחויות אלו מהוות סיכון נוסף למידת היציבות בשווקים הפיננסיים.

מלבד סיכון הקורונה ישנם סיכונים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאו-פוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי בעת הנוכחית, המוסיפים לפוטנציאל לתנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים. המלחמה באוקראינה באה לידי ביטוי בעלייה ניכרת של מחירי האנרגיה ומחירים של סחורות אחרות, בפגיעה ניכרת באמון הצרכנים וביטחון העסקים בחלקים שונים של העולם, ובכך לפגיעה צפויה בהיקף צמיחת כלכלת העולם.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו-כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

למידע בנושא סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים וסיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct), ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 דצמבר 2021](#).

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט [בכיאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2021](#). למעט בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות משיקות בנושא נוספות שפרסם הפיקוח על הבנקים, אשר מיושמות על ידי הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 ומפורטים להלן בהרחבה.

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר ההנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

למידע נוסף ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים קריטיים בדוח הכספי השנתי לשנת 2021](#).

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses – CECL), כפי שפורסמו בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) בדבר "מכשירים פיננסיים – הפסדי אשראי". הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי. מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים, וחיזוק הקשר בין ניהול סיכוני האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. זאת, תוך התבססות על שיטות ותהליכים קיימים.

כתוצאה מיישום הכללים החדשים, הבנק עדכן והתאים את מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי, בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי. ככלל, אומדני הבנק מבוססים על הפסדי עבר לאחר התאמתם בגין השתנות מאפייני האשראי, התאמה בגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות לעתיד. כתלות בתיק האשראי, הרכיבים הכמותיים מבוססים בין היתר, על מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). אומדנים אלה מתחשבים בשורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה הקיימים והחזויים וכיוצא באלה. אומדני הבנק כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי אי וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת.

הבנק קבע נהלים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני.

ככלל, אומדן ההפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון של אומדני פירעון מוקדם בהתאם לשיטות כמותיות שגיבש הבנק, ותוך התחשבות בצפי לכיצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי עם הלווה, ככל שרלוונטי. הפרשה שחושבה על בסיס קבוצתי בגין הלוואות מבוססת ככלל על יתרת החוב הרשומה, למעט ריבית שנצברה למועד הדיווח.

מדידת ההפרשה להפסדי אשראי מבוססת על חלוקת תיק האשראי של הבנק לקבוצות החלוקות מאפייני סיכון דומים (תהליך המכונה "סגמנטציה"). תמצית גישת הבנק לסגמנטציה מתייחסת לתיקים, ענפי משק ולמערכים עסקיים כדלקמן: הבנק מפלח את האשראי לציבור לארבעה תיקים ראשיים כאשר כל תיק מחולק לקבוצות משנה: (1) אשראי עסקי-מסחרי בחטיבה העסקית; (2) אשראי מסחרי, המשקף בעיקר אשראי לעסקים קטנים, בחטיבה הבנקאית; (3) אשראי פרטי שאינו לדור ו-(4) אשראי לדור. ככלל, אשראי מסחרי מפולח לענפי משק, בעוד אשראי לאנשים פרטיים מפולח לקווי עסקים מרכזיים. בהתייחס לאשראי לדור מתבססת המדידה על מאפיינים ברמת הלוואה הבודדת. בשלב הבא, הבנק מבחין בין אשראי תקין לבין אשראי בסיווג בעייתי.

ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי, כדלקמן: הפסדי עבר, הסתברויות לכשל, הפסדים בהינתן כשל, מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו-כלכליות לשנה אחת קדימה.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: הפרשה קבוצתית והפרשה פרטנית, לפרטים ראה [כיאור 1.ב.1](#).

הפרשה קבוצתית

1. בסגמנטים שאינם לדיור, אמידת ההפרשה נעשית ככלל בשיטת שיעור ההפסד (Loss-rate). תהליך זה מבוסס בראשיתו על ממוצע הפסדי העבר בתיק, המיוצג על ידי מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs) החל משנת 2011 ועד לרבעון שקדם למועד הדיווח. הפסדי העבר מותאמים בהמשך התהליך בגין שורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, ריכוזיות תיק האשראי, דירוגי הסיכון, מדיניות ונוהלי מתן האשראי של הבנק ותנאים נוספים. תהליך זה נועד להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות והניתנות לכיסוס עשויים להיות שונים מהתנאים ששררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי. בשלב הבא משלב הבנק תחזיות סבירות וניתנות לכיסוס לשנה אחת, ולאחריה שב על פני שנה אחת למידע ההיסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. בסופו של התהליך, מותאמת ההפרשה בגין אומדנים לגביות (recoveries) צפויות ביחס לחובות שנמחקו חשבונאית. שינויים באומדנים אלה מוכרים במועד התהוותם כנגד ההפרשה להפסדי אשראי.

ההפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת בגין מחויבויות אשר אינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי הבנק, ומבוססת על אותה הסגמנטציה שתוארה לעיל, תוך התחשבות באומדני הבנק ביחס לסבירות הניצול של הפריטים החוץ מאזניים השונים (היינו, מקדמי המרה לאשראי). אומדנים אלה מבוססים הן על ניסיון עבר שנצבר בבנק המצביע על שיעורי המימוש לאשראי והן על שיקול דעת סובייקטיבי. הפרשה זו מוצגת במאזן במסגרת התחייבויות אחרות.

תהליך זה מלווה בשיקול דעת משמעותי ובהנחות מומחה, על מנת לשקף את מיטב ציפיות ההנהלה והערכותיה באשר להפסדי האשראי הצפויים.

2. בסגמנט האשראי לדיור, מודד הבנק את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). תהליך זה מתחיל אף הוא ממידע היסטורי אשר מותאם בגין תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות וניתנות לכיסוס לתקופה של שנה אחת. לאחר תקופה זו שב הבנק על פני שלוש שנים למידע היסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. הפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת על בסיס אומדני הבנק ביחס להסתברות לניצול מסגרות האשראי המחייבות. שינויים בהפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור, לרבות בגין הלוואות לדיור בסיווג לא צובר, מוצגות כהוצאה להפסדי אשראי בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי.

סיווג חובות בעייתיים והפרשה פרטנית

הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכונים האשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

ככלל, חוב מסחרי שיתרתו החוזית הינה 1 מיליון ש"ח או יותר נבדק פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בבנק לעניין סיווגם כחובות בעייתיים, לרבות רישום מחיקה חשבונאית ככל שרלוונטי. יתר לקוחות הבנק ש"ח, ככלל, נבחנו לצורך סיווג על בסיס מצב הפיגור ובהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמגדרים ומפעלים מיכונים.

חובות לא צוברים, למעט אשראי לדיור, הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את ההפרשה בגינם על בסיס פרטני.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים האשראי, מבוצעים בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו) מהלכים לאיתור חובות בעייתיים מבעוד מועד. בחטיבה העסקית מבוצעת בחינה שבין היתר מבוססת קריטריונים המהווים התראה מוקדמת לאפשרות הפיכתו של חוב לבעייתי. בהתאם לכך במידה ונדרש, מעודכן דירוג הסיכון והחוב מוגדר רגיש. בחטיבה הבנקאית איתור הלקוחות הרגישים מבוצע בעיקרו באופן ממוכן וזאת בהתבסס על קריטריונים שהוגדרו עבור סוג זה של לקוחות.

לקוחות שאותרו כרגישים, נבחן הצורך בסיווגם, מדי רבעון לפני פרסום הדוח הכספי.

מתודולוגית הטיפול בחובות בעייתיים מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כלא צוברים. ההפרשה מוערכת בהתאם לפער בין יתרת החוב הרשומה לערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מהפעילות של הלקוח ומימוש ביטחונות ונכסים אחרים, מהווים בשיעור הריבית האפקטיבית של החוב. לגבי חובות שהחזר שלהם נסמך על ביטחונות (חובות מתונים בביטחון) ואין מקורות החזר זמינים ואמינים אחרים, ההפרשה נקבעת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ולאחר הפעלת מקדמי ביטחון בכל הקשור לשווי הבטוחה שיהיה ניתן לממשו ולהיפרע ממנו. בהקשר זה יצוין כי הבנק מיישם את דרישות בנק ישראל על פיהן קביעת סיווג של חוב מתבססת על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: ביטחונות וערבים.

בדומה לבחינת נאותות הסיווגים מבוצעת מידי רבעון גם בחינת נאותות ההפרשה בהתאם לדרישות בנק ישראל.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדינאים המתקיימים בהנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses - CECL) ראה [ביאור 1.2.1](#).

ירידות ערך של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה

הבנק אומד את הפסדי האשראי הצפויים בגין אגרות חוב בתיק הזמין למכירה בכל מועד דיווח כאשר השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו המופחתת. בכל מצב כאמור, בוחן הבנק אם ישנה כוונה למכור את הנייר או אם הבנק מאמין כי יותר-סביר-מאשר-לא שהוא ידרש למכור את הנייר לפני השבת ערכו בספרים. אם התשובה חיובית - מלוא הפער שבין הערך בספרים לבין השווי ההוגן מוכר כרווח והפסד. אם התשובה שלילית - הבנק בוחן אם הירידה בשווי ההוגן נובעת מהפסדי אשראי או מגורמים אחרים, וירידת ערך אשר הבנק מעריך כי נובעת מהפסדי אשראי מוכרת באמצעות ההפרשה להפסדי אשראי, בעוד כל ירידת ערך אחרת מוכרת כנגד רווח כולל אחר. הפסד אשראי קיים כאשר הבנק לא צופה לקבל תזרימי קרן וריבית מספקים על מנת להשיב את מלוא העלות המופחתת של הנייר. ההפרשה בגין הפסדי אשראי מוגבלת לסכום שבו עולה העלות המופחתת של הנייר על שווי ההוגן. סכום ההפרשה מתעדכן מעלה או מטה בהתאם לשינויים בהערכות בתקופות עוקבות.

במסגרת הערכת הבנק בדבר קיומו של הפסד אשראי, בוחן הבנק נתונים, הערכות ופריטי מידע שונים.

בהתאם לכללים החדשים, הבנק אינו מתחשב לעניין זה במשך הזמן שבמהלכו השווי ההוגן של הנייר היה נמוך מעלותו.

במקרים בהם הבנק החליט לבצע בדיקה כמותית תבצע הבחינה באמצעות שיטת PD LGD. במסגרת בחינה זו תבוצע השוואה של היוון תזרימי המזומנים אל מול השווי ההוגן ואל מול העלות המופחתת. במצב בו היוון תזרימי המזומנים הצפויים נמוך מהעלות המופחתת יוכר ההפרש כהפרשה להפסדי אשראי. במקרה בו השווי ההוגן של האגרת גבוה מסכום היוון תזרימי המזומנים תוכר הפרשה עד לרצפת השווי ההוגן.

למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses - CECL) ראה [ביאור 1.2.1](#).

התחייבויות לזכויות עובדים

ליום 31 במרס 2022 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 1,865 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, לעומת יתרת קרן שלילית בסך 3,478 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס ליום 31 בדצמבר 2021.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 במרס 2022 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-1,206 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

למידע נוסף ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים קריטיים בדוח הכספי השנתי לשנת 2021](#).

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות הפיקוח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הוראות הפיקוח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO 2013 (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2022 מבצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל וראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל של הבנק וראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

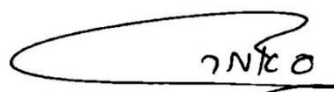
במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2022 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

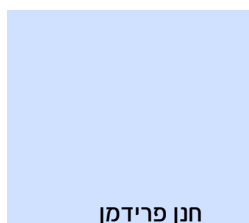
בתקופה ינואר-מרס 2022 התקיימו 9 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-14 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 23 במאי 2022, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 31 במרס 2022 ולתקופה שהסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

23 במאי 2022